

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΙΣΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ (2007)

**ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΕΚ – ΙΝΕ/ΓΣΕΕ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ
23-25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2007**

(Τόπος: ΑΘΗΝΑ, Πολυχώρος ΑΘΗΝΑΪΣ)

WORKSHOP 7

Θέμα: «Μετανάστες και Αντιρατσιστικό Κίνημα»

ΣΑΒΒΑΤΟ, 24 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2007-ΩΡΑ: 17.30΄

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: YOUSEF AZER

Συμμετέχοντες: Hayahia Ardullh, Οικονόμη Ηλία, Μοαβία Αχμέτ, Δεδεγκίκας Γιώργος, Σπυροπούλου Ασπασία, Αργαλιώτης Κώστας, Μάνος Δημήτρης, Yousef Azer, Ιωάννα Κούρτοβικ.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: Εγώ λέγομαι Yousef Azer, είμαι από την Ένωση Αιγυπτίων Εργαζομένων στην Ελλάδα. Είμαι σύμβουλος στο Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών και Συντονιστής σ' αυτό το τμήμα που είναι Μετανάστης και Αντιρατσιστικό Κίνημα.

Θα πω πρώτα δυο κουβέντες για τη διαδικασία. Εγώ θα πω δυο κουβέντες για τα προβλήματα και θα αφήσουμε μετά το περιθώριο για συζήτηση και προτάσεις κλπ.

Ξεκινώντας αυτό το θέμα με την ιστορία της μετανάστευσης, που ξεκίνησε στην Ελλάδα από πολύ παλιά, τον καιρό της χούντας και οι πρώτοι που ξεκίνησαν ήταν οι Πακιστανοί που δούλευαν στα ναυπηγεία και κάτι Αιγύπτιοι που δουλεύανε στην υφαντουργία, ψαράδες κλπ. αυτοί που είχαν έρθει εδώ με συμβόλαια από το κράτος κάτω. Μετά ήρθαν οι Φιλιππινέζοι, οι

οποίοι ήταν πιο πολύ σαν πρόσφυγες, παρά οικονομικοί μετανάστες. Και μετά το 1995 ξεκίνησαν να έρχονται από το ανατολικό μπλοκ, Ρωσία, Ουκρανία κλπ. και οι Αφρικανοί από διάφορες αφρικανικές χώρες. Στα τελευταία 10 χρόνια, ο περισσότερος πληθυσμός που έρχεται στην Ελλάδα είναι από την Ασία, Μπαγκλαντές, Πακιστάν, Αφγανιστάν κλπ. Αυτό ήταν ένα μικρό κομμάτι για την ιστορία της μετανάστευσης που ξεκίνησε από παλιά.

Η σχέση μετανάστευσης και αντιρατσισμού έχει ξεκινήσει από την αρχή και έχει γραμμή από την αρχή γι' αυτούς που είχαν έρθει από την πρώτη στιγμή, αλλά ο ρατσισμός στην Ελλάδα έχει μία άποψη που είναι λίγο διαφορετική απ' αυτά που ισχύουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στην Ελλάδα έχει πάρει το χρώμα του εθνικισμού, δηλαδή δεν είναι το χρώμα, δεν είναι άλλα, το καλύτερο παράδειγμα γι' αυτό είναι οι Αλβανοί, έχουν έναν ρατσισμό προς κάποια φυλή και προς κάποια έθνη.

Από το 1995 ξεκίνησαν κάποιες ομάδες και οργανώσεις αντιρατσιστικές και όταν έγινε η πρώτη νομιμοποίηση ήταν πάρα πολλές αυτές οι οργανώσεις που υπήρχαν τότε. Σιγά-σιγά αναπτύσσονται αυτές οι οργανώσεις και γίνονται και άλλες παράλληλα, κάποιες πολιτικές οργανώσεις που κι αυτές βοηθούσαν σ' αυτή τη γραμμή που είναι το αντιρατσιστικό. Και έγινε η αντιρατσιστική πολιτική.

Σ' αυτή την περίοδο ξεκίνησαν κάποιες ομάδες προσφύγων και άλλων, να ξεκινήσουν να κάνουν κάποιες οργανώσεις, κάποιες κοινότητες. Και σιγά-σιγά αυτές οι οργανώσεις αυξάνονται, μέχρι το 2001, όπου έγινε ο νόμος 2910 και μέχρι τότε ήταν οι οργανώσεις πάρα πολύ ενεργές και κάνανε αγώνες κλπ., μέχρι που έγινε αυτός ο νόμος, νομιμοποιήθηκαν οι περισσότεροι και ξεκίνησαν οι οργανώσεις να πέφτουν σιγά-σιγά στην δραστηριότητα, δηλαδή δεν ήταν τόσο όπως ήταν πριν.

Αλλά αυτό δεν έμεινε για πολύ, μόλις ξεκίνησαν οι πόλεμοι στο Ιράν, Ιράκ, Σομαλία κλπ., ξεκίνησε να έρχεται στην Ελλάδα ένας μεγάλος πληθυσμός απ' αυτές τις χώρες, σαν πρόσφυγες. Και πάλι ξανά, οι αντιρατσιστικές οργανώσεις ξεκίνησαν να κάνουν κάποιες ενέργειες πάνω σ' αυτά τα θέματα των προσφύγων που έχουν έρθει απ' αυτές τις χώρες που έχει γίνει κάποιος πόλεμος. Και δεν ήταν μόνο αντιρατσιστικές, είχαν και πολιτικές θέσεις και φτιάχτηκαν κάποιες προσφυγικές κοινότητες, οι οποίες ισχύουν μέχρι και σήμερα.

Το θέμα είναι η σχέση των αντιρατσιστικών και πολιτικών οργανώσεων με τη μετανάστευση, είχαν δύο ιδέες. Η πρώτη ιδέα ήταν εμείς θα κάνουμε πολιτική, εμείς εννοώ οι Έλληνες, οι οργανώσεις εκείνες, θα κάνανε πολιτική, γιατί εμείς ξέρουμε πολύ καλά πού οφείλει ο μετανάστης και εμείς ξέρουμε καλύτερα το συμφέρον των μεταναστών και θα κάνουμε εμείς τον αγώνα, αλλά θα έχουμε μαζί μας και τους μετανάστες. Δηλαδή, η ενέργεια όλη ήταν από το ελληνικό κομμάτι, αυτοί κάνανε την πολιτική, κάνανε τις ερωτήσεις, κάνανε τις συζητήσεις, τις απαιτήσεις, έχοντας κάποια ιδέα για το τι θα θέλανε οι μετανάστες.

Αυτό δεν προχώρησε και πάρα πολύ καλά, γιατί ήταν λίγο ακραίοι. Αλλά η δεύτερη ιδέα ήταν ότι οι μετανάστες πρέπει να αποφασίσουν μόνοι τους τι θέλουν να κάνουν και τι θέλουν να προφτάσουν, αλλά εμείς θα τους υποστηρίζουμε και θα είμαστε μαζί τους, μέχρι να σταθούν στα πόδια τους. Και από κει και πέρα, ό,τι συνεργασία χρειαστεί εδώ είμαστε, να συνεργαστούμε κλπ. Αυτή ήταν πιο εύληπτη ιδέα, αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι αυτό το Συνέδριο σήμερα, το οποίο το οργανώνουν αυτόνομα οι μετανάστες.

Υπάρχουν κάποιες πολιτικές που λένε οι μετανάστες είναι χρήσιμοι.

Αυτό είναι πάρα πολύ καλό, αλλά έχει ένα πάρα πολύ μεγάλο λάθος. Γιατί αυτοί οι χρήσιμοι μετανάστες μπορεί αύριο-μεθαύριο να κριθεί ότι δεν είναι χρήσιμοι, οπότε θα χρειαστεί αυτούς τους ανθρώπους να μη τους δεχόμαστε, να τους διώξουμε κλπ.

Πάντως, η Ελλάδα αντιμετώπιζε τους μετανάστες και τους πρόσφυγες με ένα οικονομικό χαρακτήρα, όχι με κοινωνικό χαρακτήρα. Και αυτό φαίνεται από το νόμο, φαίνεται από την αντιμετώπιση των μεταναστών παντού. Δηλαδή, ο μετανάστης είναι μηχανήμα, είναι χέρια που δουλεύουνε για να βγάλουμε παραγωγή, αλλά από κει και πέρα τα προβλήματα του μετανάστη, η νομιμοποίηση, πώς κανονικά θα ενταχθεί στην ελληνική οικονομία, δεν αφορούν και τόσο πολύ την πολιτεία, όσο η παραγωγικότητα.

Στο τέλος, θέλουμε να πούμε ότι η μετανάστευση είναι κάτι που γίνεται αναγκαστικά, λόγω πολέμων, λόγω βασανιστηρίων, λόγω φτώχειας, λόγω αλλαγής πολιτικής κατάστασης σε κάποιες χώρες. Και αυτό οφείλεται στην κακή μεταχείριση σε κάποιες χώρες που είναι πάρα πολύ πλούσιες. Αυτοί αν θέλανε, δεν θα είχαν κάθε μέρα κάποιους να τους χτυπάνε την πόρτα για να μπουν μέσα, γιατί αν αυτοί φτιάχνανε εργοστάσια σε φτωχές χώρες, βοηθούσαν τους λαούς εκεί, θα ήταν τουλάχιστον κάποια θεραπεία. Αλλά όπως βλέπουμε, υπάρχουν κάποιες χώρες που είναι πάρα πολύ πλούσιες και κάποιες άλλες χώρες που δεν έχουν καν να φάνε και υποφέρουν οι άνθρωποι, και έχουν πείνα, πόλεμο κλπ.

Αλλά αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι ότι ο πλούτος αυτών των χωρών οφείλεται και στις φτωχές χώρες. Θέλω να πω με λίγα λόγια, οι μεταναστευτικές κοινότητες αντιμετωπίζονται από την πολιτεία διαφορετικά απ' ό,τι από τις αντιρατσιστικές ομάδες. Οι αντιρατσιστικές ομάδες λένε ότι πρέπει αυτοί οι άνθρωποι να αντιμετωπίζονται ίσα, και αυτοί οι άνθρωποι

έχουν κάποιες ανάγκες, πρέπει να δούμε τις ανάγκες και να τους βοηθήσουμε να μπουν στην κοινωνία με τον καλύτερο τρόπο.

Το πρόβλημα των προσφύγων μέχρι αυτή τη στιγμή συνεχίζεται για να έρθουν οι άνθρωποι που ζητάνε άσυλο συνεχώς από τα σύνορα και από παντού, εκτός από αυτούς που είναι εδώ από παλιά. Γι' αυτούς που έρχονται τώρα, υπάρχει κάποια πολιτική που λέει να τους δώσουμε το δικαίωμα να μπουν και να γίνει και κάποια προσπάθεια να ενσωματωθούν στην ελληνική κοινωνία, να ενταχθούν. Γι' αυτό η νομιμοποίηση δεν πρέπει να είναι για μία περίοδο και να τελειώνει, η νομιμοποίηση πρέπει να είναι συνεχώς, για όποιον ζητάει να ζήσει σ' αυτή τη χώρα.

Αυτοί όμως που υπάρχουν από παλιά, πρέπει να έχουν δικαίωμα στην ισότιμη αντιμετώπιση σε όλα τα θέματα, στην υγεία, στην παιδεία, στην εργασία, ασφάλεια κλπ. Αλλά και αυτοί, όσο και να τους δώσεις δικαιώματα, θα μένουν πάλι αδύνατοι, γιατί είναι από άλλη χώρα, δεν γνωρίζουν τη γλώσσα, είναι λίγο δύσκολο να ενταχθούν στην κοινωνία για διάφορους λόγους. Γι' αυτό βλέπουμε ότι η προσπάθεια να γίνουν κάποιες κοινότητες, να φτιαχτούν κάποιες ομάδες μεταναστών έρχεται από πάρα πολλή ανάγκη, δηλαδή πρέπει να υπάρχει ανάγκη για να γίνει αυτό, να σχηματιστούν κάποιες κοινότητες. Και αυτές οι κοινότητες ξεκινάνε από το μηδέν και σιγά-σιγά αναπτύσσονται, μέχρι να φτάσουν στο σκοπό για τον οποίο ιδρύθηκαν. Και πρέπει να μαζευτούν, όπως π.χ. στο Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών και πρέπει να ψάχνουν και να ερευνούν ποιες είναι οι καινούργιες ανάγκες και τι χρειάζεται ή τι λείπει από το μετανάστη και να κάνουν κάποια πολιτική, έστω να διεκδικούν αυτά τα δικαιώματα που τα έχουμε εμείς σαν μετανάστες ανάγκη.

Πρέπει όμως οι κοινότητες να ξέρουν πολύ καλά ότι υπάρχει ανάγκη

συμμετοχής στις υπηρεσίες, στις κοινωνικές οργανώσεις, π.χ. συνδικάτα, σχολεία, γειτονιές. Και όπως βλέπουμε, υπάρχουν κάποιες συμμετοχές στην πολιτική ζωή. Όπως βλέπουμε, υπάρχει τώρα σε έναν μικρό βαθμό, κάποια συμμετοχή στην πολιτική ζωή. Δηλαδή μπορούμε να βρούμε κάποιους μετανάστες σε Δήμους, στα κόμματα κλπ. αυτό είναι για το κομμάτι το πολιτικό.

Στο κομμάτι το εκπαιδευτικό, για τα σχολεία, πρέπει να θεωρούν οι μετανάστες ότι τα ελληνικά σχολεία είναι ένα δικαίωμα για τους μετανάστες, να πάνε και τα παιδιά των μεταναστών και να μάθουν εκεί και να προχωρήσουν τα παιδιά σ' αυτά τα σχολεία. Όπως δικαιούται ο Έλληνας να πάει στο σχολείο, δικαιούται και ο μετανάστης να πάει επίσης στο σχολείο. Και τα παιδιά των μεταναστών δεν τα ξεχωρίζουμε από τα άλλα παιδιά, αλλά θέλουμε κάποιες ενισχύσεις στις τάξεις, σε κάποια κοινωνικά βοηθήματα κλπ. και πρέπει ακόμα να έχουν δικαίωμα να μάθουν μέσα στα ελληνικά σχολεία τη μητρική τους γλώσσα. Δηλαδή, κάποιος που έχουν έρθει από την Αλβανία π.χ. συν που μαθαίνουν στο ελληνικό σχολείο όπως τα άλλα παιδιά, να έχουν και μία τάξη για τη μητρική γλώσσα, για να μη ξεχάσουν τα παιδιά τις ρίζες τους.

Το πολύ σημαντικό και τελειώνω, αυτές οι μεταναστευτικές κοινότητες πρέπει να δώσουν βάση όχι μόνο σ' αυτούς που είναι εδώ, που είναι χρόνια, που έχουν καλυφθεί κλπ., αλλά στους καινούργιους που έρχονται, γιατί αυτοί είναι που έχουν ανάγκη από υποστήριξη. Γι' αυτό πρέπει να είμαστε δίπλα σε κάθε άνθρωπο, συνάνθρωπό μας, που έχει πολλή ανάγκη, που μόλις ήρθε και δεν ξέρει τι μπορεί να του συμβεί και χρειάζεται με άλλη υποστήριξη.

Αυτή είναι με λίγα λόγια η γνώμη μου για το αντιρατσιστικό κίνημα, από κει και πέρα θα μιλήσει ο κύριος εμπειρογνώμονας και θα μας εξηγήσει

και μετά από κει θα ανοίξουμε συζήτηση.

Ευχαριστώ πολύ.

Κ.ΑΡΓΑΛΙΩΤΗΣ: Γεια και από μένα. Όσον αφορά την πραγματικότητα, την ιστορία, τα γεγονότα αλλά και το πώς βλέπουμε τη μεταναστευτική πραγματικότητα, δεν νομίζω ότι θα μπορέσω να πω διαφορετικά πράγματα απ' αυτά που ανέφερε ο Συντονιστής. Ίσως κάποιες αξιολογήσεις επί πλέον, αλλά νομίζω ότι είναι ασήμαντο.

Θα έλεγα το εξής: ότι μετανάστες και αντιρατσιστικό κίνημα στην Ελλάδα, αλλά δεν νομίζω μόνο στην Ελλάδα, πάνε μαζί, πάνε παράλληλα. Η διαφοροποίηση του ρατσισμού, του πώς εμφανίζεται εδώ στην Ελλάδα, με το πώς εμφανίζεται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, έχει πάλι να κάνει όχι με την αρχή του μεταναστευτικού, όχι π.χ. με τους Πακιστανούς τους πρώτους, που ήρθαν επί χούντας, αλλά έχει να κάνει με την περίοδο που έχουμε μεγέθυνση του μεταναστευτικού. Οι μετανάστες γίνονται αισθητοί πλέον μέσα στην ελληνική κοινωνία και είναι μετά από την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού, που έρχεται πια πολύς κόσμος, πολλοί μετανάστες. Και βασικά είναι με την μεγάλη είσοδο των Αλβανών.

Ισχύει αυτό που είπε, ότι στην Ελλάδα δεν έχουμε τα ίδια χαρακτηριστικά του ρατσισμού της Ευρώπης, που έχει να κάνει με φυλετικό-κοινωνικά, ταξικά, που αφορούν την εργασία που μπαίνουν να πάρουν οι μετανάστες, κατά την άποψη των ρατσιστών. Στην Ελλάδα, όντως, ο ρατσισμός έχει αφετηρία τον εθνικισμό, έχει δηλαδή την αντιπαράθεση σε άλλες ιστορικές καταβολές, άλλου τύπου αντιπαράθεση π.χ. με την Αλβανία, με τις μειονότητες. Γι' αυτό και ο μαύρος στην Ελλάδα είχε καλύτερη μοίρα από τον λευκό Αλβανό. Με τον Αλβανό βλέπουμε ότι έχει μορφοποιηθεί όλο

το μοντέλο του κακού, ο κλέφτης, ο μπηξέ, ο δείξε. Σπάνια είναι ο μαύρος που είναι κλέφτης, παράδειγμα.

Και αυτό έχει σημασία γιατί προκύπτει από εκεί. Δηλαδή, ενώ στην Ευρώπη η αντιπαράθεση είναι οι κακοί ξένοι, μαύρος, κίτρινος, λευκός, εδώ στην Ελλάδα έχει άλλες οπτικές. Αυτό φυσικά βάζει και άλλα καθήκοντα, αλλά στο ελληνικό περισσότερο αντιρατσιστικό κίνημα, ότι πρέπει να αντιμετωπίσει και τον εθνικισμό παράλληλα με το ρατσισμό, χωρίς αυτό δεν γίνεται.

Για την ιστορία του μεταναστευτικού και του αντιρατσιστικού κινήματος αναφέρθηκε. Εγώ θα ήθελα να πιάσω το πώς δούλεψε το αντιρατσιστικό κίνημα, μαζί με τις μεταναστευτικές κοινότητες και να δούμε ιστορικά και τώρα. Ιστορικά τι σημαίνει; Ότι όταν μεγεθύνεται το μεταναστευτικό, η μετανάστευση στην Ελλάδα και εμφανίζεται στο προσκήνιο, εμφανίζεται μέσα στην κοινωνία, γίνεται δηλαδή κοινωνική αντιπαράθεση με κρατική πολιτική απέναντι στους μετανάστες, γιατί ποτέ το ελληνικό κράτος δεν αντιμετώπισε με κοινωνικά κριτήρια το πρόβλημα των μεταναστών, το αντιμετώπισε για να κλείσει τις οικονομικές του τρύπες, το αντιμετώπισε με οικονομικά κριτήρια. Αυτό που είπε, τη λογική του χρήσιμου, άρα να προχωρήσουμε στη νομιμοποίηση, ήταν μία από τις βασικές πολιτικές επιλογές του ελληνικού κράτους και των ελληνικών κυβερνήσεων. Μας είναι χρήσιμοι, άρα να τους νομιμοποιήσουμε.

Φυσικά, η νομιμοποίηση προέκυψε μέσα από το αντιρατσιστικό κίνημα. Δηλαδή, η πρώτη νομιμοποίηση ήταν όταν ακόμα το ελληνικό κράτος δεν ήξερε τι σημαίνει μετανάστες, δεν είχε νομιμοποιήσει έτσι ώστε να τους αντιμετωπίζει απόλυτα, είχε πολλά περιθώρια. Και γι' αυτό και στην πρώτη νομιμοποίηση, το αντιρατσιστικό κίνημα ήταν συνομιλητής μαζί με τους

μετανάστες στην επιτροπή για την πράσινη κάρτα, την πρώτη, που γινόταν η συζήτηση, υπήρχε ένα μέλος από το αντιρατσιστικό κίνημα και υπήρχε και ένας μετανάστης. Αυτό όμως ήταν την πρώτη περίοδο, με την πράσινη κάρτα, το 1997.

Τότε, για να δούμε δηλαδή πώς ήταν το δυναμικό, δεν είχε μορφοποιήσει συγκεκριμένη πολιτική απέναντι στους μετανάστες, ερχόταν από μία πολιτική που έλεγε μετανάστες, δεν τους θέλουμε, μας είναι άχρηστοι, τι να τους κάνουμε, γιατί να τους νομιμοποιήσουμε. Αλλά το αντιρατσιστικό κίνημα τότε, κατάφερε σε ένα λευκό τοπίο, όταν οι άλλοι δεν είχαν πολιτική ακόμα, κατάφερε να επιβάλει πολιτική. Κατάφερε να επιβάλει πολιτική όχι μόνο στην κυβέρνηση, αλλά και στην κοινωνία. Κοινωνία σημαίνει όχι τον οποιονδήποτε της γειτονιάς, κοινωνία είναι τα συνδικάτα, είναι τα κόμματα, είναι οι Δήμοι, όλα αυτά είναι μορφές οργάνωσης της κοινωνίας μας.

Τότε, πριν την πρώτη νομιμοποίηση, είναι παλιοί αρκετοί εδώ, θα θυμούνται ότι υπήρχαν κόμματα της Αριστεράς τα οποία δεν συζητούσαν για νομιμοποίηση, λέγανε να δούμε έναν έλεγχο, να δούμε πώς θα γίνει αυτός ο έλεγχος. Για έλεγχο συζητούσαν. Τα συνδικάτα τότε συζητούσαν για έλεγχο, δεν συζητούσαν τίποτα παραπέρα. Μάλιστα, έχουμε περίοδο τότε που το συνδικάτο οικοδόμων έχει μεγάλο πρόβλημα και υπάρχουν και συγκρούσεις ανάμεσα στους οικοδόμους. Γιατί υπάρχουν κομμάτια οικοδόμων τα οποία πηγαίνουν και καλούν το Αλλοδαπών να πιάσει τους Πολωνούς τότε, που δούλευαν στις οικοδομές. Αυτό όμως, ευτυχώς, γρήγορα άλλαξε. Και αυτό είναι αυτό που λέμε τι πρέπει να κατακτήσουμε. Το μεταναστευτικό και το αντιρατσιστικό κίνημα μαζί.

Τότε λοιπόν, αυτό το κατακτήσαμε. Και η πιο ακραία του μορφή είναι ότι ήμασταν συνομιλητές, προσπαθούσαμε να φτιάξουμε συσχετισμό, δεν ήταν δικό μας το ψωμί για να το κόβουμε, αλλά είχαμε ένα λόγο, είχαμε λόγο και σ' αυτούς που συμμετείχαν εκεί. Και γι' αυτό και η πρώτη νομιμοποίηση είχε και καλά και στραβά. Αλλά είχε και παραθυράκια πολλά. Αυτό θεωρούμε ότι ήταν το προϊόν της κατάκτησης.

Πώς έγινε όμως αυτή η κατάκτηση; Αυτή η κατάκτηση έγινε με μία ολόκληρη καμπάνια. Καμπάνια τι σημαίνει; Σημαίνει κινητοποίηση αντιρατσιστικών οργανώσεων που τότε φτιάχνονταν, σε όλα τα επίπεδα. Στο επίπεδο του δρόμου με τη διαδήλωση, στο επίπεδο των συζητήσεων με την παρέμβαση, το να πας να τους πιάνεις, να μιλάς, να πείθεις, να πηγαίνεις επιχειρήματα σε έναν ο οποίος δεν έχει, ακόμα δηλαδή και να φτιάχνεις μασημένο φαί, να δίνεις σε κάποιον ο οποίος θέλει να το υποστηρίξει αλλά δεν έχει, να του φτιάχνεις εσύ τα επιχειρήματα. Και αυτό νομίζω ότι τότε έγινε κατορθωτό σε μεγάλο βαθμό.

Και στην πρώτη νομιμοποίηση, κατάκτηση της περιόδου εκείνης ήταν και οι κοινότητες. Πριν από τη νομιμοποίηση, κατά βάση είχαμε λίγες κοινότητες, ή μάλλον πριν την περίοδο της νομιμοποίησης είχαμε λίγες κοινότητες παραδοσιακές, κοινότητες που προερχόταν περισσότερο από πολιτικές διεκδικήσεις, από πολιτικούς πρόσφυγες. Δηλαδή, οι Φιλιπινέζοι π.χ., το CASAPI, η πρώτη περίοδος ήταν πολιτικοί πρόσφυγες, δεν ήταν Φιλιπινέζικη κοινότητα. Μετά μεταλλάχθηκε σε Φιλιπινέζικη κοινότητα. Ή αυτό που θυμάμαι, οι Ερυθραίοι, οι Σουδανοί, μετά αυτό το πράγμα, την περίοδο της νομιμοποίησης, που η νομιμοποίηση έχει και μία οπτική που λέει, εμείς νομιμοποιούμαστε γιατί θα μείνουμε εδώ, θέλουμε, διεκδικούμε την παρουσία μας εδώ, αυτό πια βγάζει από πάνω τους, μεταφέρει το πολιτικό

φορτίο που είχαν, της αντιπαράθεσης στη δική τους τη χώρα, με το πολιτικό φορτίο που σημαίνει τι θα πρέπει να κάνω εδώ τώρα πια. Και αυτό σημαίνει δημιουργία κοινοτήτων. Οι κοινότητες λοιπόν, ήταν μία κατάκτηση εκείνης της περιόδου, των μεταναστών μαζί με το αντιρατσιστικό κίνημα.

Ισχύανε όλα αυτά που είπε ο Λάζαρος, για τις διαφορετικές γραμμές στο αντιρατσιστικό. Υπήρχαν οργανώσεις οι οποίες λέγανε, για μας είναι χρήσιμο το αντιρατσιστικό για το γενικό πολιτικό μας σκοπό, να τους έχουμε μαζί γι' αυτό που θέλουμε εμείς. Υπήρχε και μία άλλη πολιτική αντίληψη που έλεγε, μαζί με τους μετανάστες, με στόχο οι μετανάστες να αναλάβουν οι ίδιοι τις τύχες τους. Φυσικά και θα υπάρχει το αντιρατσιστικό κίνημα, φυσικά και έχει πολιτικό λόγο μέσα στην ελληνική κοινωνία, και για το μεταναστευτικό, αλλά το υποκείμενο που είναι ο μετανάστης, πρέπει να αποφασίζει ο ίδιος πλέον πώς θα μπει, πώς θα παλέψει, τι θα παλέψει στο κάτω-κάτω. Δεν είναι να του λέω εγώ, είναι να επιλέγει ο ίδιος, να έχει το δικαίωμα της επιλογής, και το δικαίωμα της επιλογής σημαίνει μία αυτονομία των μεταναστευτικών οργανώσεων.

Νομίζω ότι και αυτό που είπε, ότι το Συνέδριο μετά από πολλά χρόνια είναι σαν αποτέλεσμα, θεωρώ ότι κέρδισε η δεύτερη άποψη, που έβαζε τους μετανάστες ισότιμα και να αποφασίζουν οι ίδιοι, να παίρνουν οι ίδιοι τις τύχες τους. Νομίζω ότι αυτό κέρδισε επίσης, και αυτό το βλέπουμε μετά από πολλά χρόνια. Τότε δεν το βλέπαμε, τότε ήταν αντιπαράθεση.

Την πρώτη περίοδο επίσης, δεν είχαμε μορφοποιημένο ρατσισμό στην ελληνική κοινωνία, είχαμε ένα γενικό πράγμα το οποίο είχε να κάνει ότι μας παίρνουν τις δουλειές κλπ. Μετά τη νομιμοποίηση που κάνει κοιλιά, δηλαδή που υποχωρεί και το αντιρατσιστικό κίνημα, είναι και σε μία μεταβατική περίοδο οι μεταναστευτικές οργανώσεις, δηλαδή κάποιες μεταναστευτικές

οργανώσεις που φτιάχτηκαν τότε, σήμερα δεν υπάρχουν ή υπάρχουν μόνο κατ' όνομα. Γιατί οργανώσεις, κακά τα ψέματα, φτιάχνονται με βάση αυτό που έχεις να διεκδικήσεις. Έχεις μία περίοδο να διεκδικήσεις την αντιπαράθεση στη δική σου τη χώρα, την αντίθεση σου με το πολιτικό καθεστώς, φτιάχνεις το πολιτικό κίνημα των πολιτικών προσφύγων. Έχεις εδώ να διεκδικήσεις την παρουσία σου εδώ, φτιάχνεις κοινότητες για την παρουσία σου εδώ.

Μετά τη νομιμοποίηση όμως, αυτό υποχώρησε, γιατί οι κοινότητες την πρώτη περίοδο διεκδίκησαν τη νομιμοποίηση. Δεν είχαν μπει άμεσα στη δεύτερη φάση, που είναι ότι αφού μπορούμε σε αυτή τη διαδικασία – νομιμοποίηση όταν λέμε ξέρουμε όλοι ότι μπαίνω στη διαδικασία της νομιμοποίησης, δεν σημαίνει ότι ήταν και αποτελεσματική νομιμοποίηση, ένα ποσοστό νομιμοποιούνταν και ένα ποσοστό ήταν μία μέσα μία έξω. Σήμερα νόμιμοι, αύριο παράνομοι. Απλά, όταν λέω νομιμοποίηση, λέω τη διαδικασία, ότι με ένα τρόπο είχαν πάρει ένα χαρτί.

Το δεύτερο λοιπόν ζήτημα ήταν να κάνεις πολιτική, να επιλέξεις το πώς θα κινηθείς μέσα στην ίδια τη χώρα, με την κοινωνία με την οποία επιλέγεις να ζήσεις μαζί. Γι' αυτό βλέπουμε ότι και το επόμενο νομοσχέδιο μιλάει για κοινωνική ένταξη. Αρχίζει και μορφοποιείται μια κρατική πολιτική, αλλά πρέπει και το ίδιο το μεταναστευτικό και το αντιρατσιστικό, να μορφοποιεί και ένα αίτημα, να μορφοποιεί τον αγώνα του για να κερδίσει την παρουσία του μέσα στην κοινωνία. Τι σημαίνει να μορφοποιεί τον αγώνα του. Να βγάζει αιτήματα, να φτιάχνει συμμαχίες, να σπρώχνει τους μετανάστες – παράδειγμα λέω εγώ – να συμμετέχουν στα συνδικάτα. Να συμμετέχουν στα συνδικάτα, ώστε μαζί με τους Έλληνες να διεκδικούν, να τους βλέπουν και οι

άλλοι ότι είναι μαζί, να τους βλέπουν και οι Έλληνες τους μετανάστες ότι είναι μαζί.

Από κει και πέρα, το ίδιο πράγμα είναι και στα σχολεία που ανέφερα. Στα σχολεία υπάρχουν και πολλά παιδιά μεταναστών πλέον. Αυτά τα παιδιά δεν πάνε απλά σαν μουσαφίρηδες, σαν φιλοξενούμενοι σ' αυτό το σχολείο. Το αίτημα είναι να είναι ίσα με τα Ελληνάκια, το σχολείο είναι για όλο τον κόσμο, δεν είναι για κάποιους που έχουν το προνόμιο και για κάποιους που κατά τύχη θα τους βάλει. Άρα, και στο σχολείο έχουμε αίτημα που λέει ότι θα πρέπει να είναι ίσα, ισότιμα. Τι σημαίνει να είναι ίσα, ισότιμα; Ίσα, ισότιμα σημαίνει ότι την αυτοπεποίθηση και τη σιγουριά που έχει το Ελληνάκι, να την έχει και το παιδί του μετανάστη, της μετανάστριας.

Αυτό τι σημαίνει; Ένα παιδί που δεν ξέρει γλώσσα, πώς θα είναι σίγουρο σ' αυτό το σχολείο; Άρα, υπάρχει αίτημα που λέει να ξέρει τη γλώσσα του. Ένας που ξέρει καλά τη γλώσσα του μαθαίνει εύκολα και μία άλλη γλώσσα, γιατί ξέροντας τη γλώσσα του νιώθει και αυτοπεποίθηση, νιώθει σεβασμό για τον εαυτό του και μαθαίνοντας και την ίδια του τη γλώσσα – αυτό είναι το αίτημα που λέμε μητρική γλώσσα στο σχολείο – ξέρει ότι και ο άλλος που είναι εκεί τον σέβεται. Αφού λοιπόν έχει το δικαίωμα να μάθει και τη δική του τη γλώσσα, σημαίνει ότι ο άλλος του αναγνωρίζει το δικαίωμα της παρουσίας εκεί, με τη δική του τη γλώσσα.

Το δικαίωμα της γλώσσας λοιπόν, δεν είναι ένα απλό πράγμα, να μάθω τη γλώσσα μου, είναι το δικαίωμα στην παρουσία στην κοινωνία, αυτό. Δηλαδή, είναι πράγματα που το ένα φέρνει το άλλο.

Αυτά είναι για τις δύο περιόδους της παρουσίας των μεταναστών. Το πρώτο ήταν η είσοδος και το μεταβατικό στάδιο του να μπουν στην κοινωνία, και το δεύτερο είναι αυτό της κοινωνικής ένταξης. Κάποιοι θα το λέγαμε και

κοινωνικής εξίσωσης, εμείς θα θέλαμε οι άνθρωποι αυτοί να είναι ίσοι εδώ, όχι απλά να υπάρχουν εδώ. Και το ίσοι εδώ, σημαίνει να τους δίνεις τη δυνατότητα και παραπάνω απ' ό,τι έχουν οι υπόλοιποι που την έχουν, γιατί κακά τα ψέματα, ο Έλληνας με το μετανάστη ποτέ δεν θα αποκτήσει το πλεονέκτημα που έχει ο Έλληνας, ο Έλληνας έχει πλεονέκτημα στη χώρα του και θα συνεχίσει να το έχει. Γι' αυτό, αυτό πρέπει να το εξισορροπούμε κάθε φορά, δίνοντας πράγματα στο μετανάστη, στο παιδί, στον μεγάλο, τα οποία λέγονται και θετικές διακρίσεις.

Υπήρχε μία μεγάλη συζήτηση για το γυναικείο κίνημα παλιότερα, γιατί η γυναίκα δεν μπορεί να είναι ίση με τον άντρα μέσα σ' αυτή την κοινωνία αλλά πρέπει να έχει θετικά πλεονεκτήματα. Το ίδιο πράγμα νομίζω ότι πρέπει – ξέρω ότι είναι πολύ δύσκολο σαν αίτημα, εδώ ακόμα έχουμε αίτημα να μπορέσει να μπει ο άλλος μέσα σ' αυτή την κοινωνία, αλλά νομίζω ότι το αίτημα της ισότητας μπαίνει για να μπορέσουμε να το πάμε παραπέρα, να το κάνουμε πραγματικό, πρέπει να ζητήσουμε κάτι παραπάνω. Το κάτι παραπάνω είναι οι θετικές διακρίσεις. Ξέρω ότι ακούγεται λίγο ουτοπικό, αλλά δεν μπορεί να γίνει διαφορετικά αν θέλουμε.

Από κει και πέρα, πώς κινείται το αντιρατσιστικό κίνημα στην κοινωνία, και πώς κινείται το αντιρατσιστικό κίνημα μαζί με τους μετανάστες. Και πώς αντίστοιχα οι μετανάστες, κατά την άποψή μου, αυτό θα το λύσετε εσείς, δεν είναι κάτι που θα σας το πούμε εμείς τι θα κάνετε, αυτό θα το λύσετε εσείς, εμείς την άποψή μας λέμε και νομίζω ότι αυτό θα το κάνετε στη συζήτησή σας.

Το αντιρατσιστικό κίνημα θα πρέπει να κινηθεί με μία λογική που λέει ότι οφείλει στους μετανάστες. Οφείλει! Δεν το κάνει από την καλή του την καρδιά απλά, πρέπει να είναι πολιτικό καθήκον αν θέλει μία κοινωνία, αν

θέλει η ίδια του η κοινωνία να μπορεί να απελευθερωθεί, να μπορεί να πάει παραπέρα. Δεν υπάρχει περίπτωση η ελληνική κοινωνία να κατακτήσει ισότητα, αν δεν μπορεί να παλεύει για ισότητα στους πιο αδύναμους κρίκους. Και οι αδύναμοι κρίκοι είναι αυτοί που είναι έξω απ' αυτήν, που είναι στο περιθώριο.

Οι μετανάστες είναι οι αδύναμοι κρίκοι αυτής της κοινωνίας και άρα, το αντιρατσιστικό κίνημα πρέπει να βάζει ένα καθήκον που λέει: παλεύω για ισότητα για τους μετανάστες, έχοντας στόχο και την ίδια μου την κοινωνία. Δεν γίνεται αλλιώς, δηλαδή λέει ψέματα στον εαυτό του. Τα δικαιώματα δοκιμάζονται σ' αυτόν που τα έχει ανάγκη, δεν είναι γενικά θεωρητικό πράγμα τα δικαιώματα, και πρέπει να δοκιμάζονται και να κατακτιούνται σ' αυτόν που τα έχει ανάγκη, όχι σ' αυτόν που τα έχει κατά μία έννοια πολυτέλεια –δεν είναι πολυτέλεια -. Άρα, η διεκδίκηση δικαιωμάτων για τους μετανάστες, είναι πολιτικό καθήκον της ίδιας της κοινωνίας.

Αυτό το μοντέλο της πρώτης νομιμοποίησης, ήταν ένα πολύ καλό μοντέλο, ένα μοντέλο που έλεγε ότι παλεύω για ανθρώπους που είναι χωρίς χαρτιά, που είναι παράνομοι, παλεύω όμως θεωρώντας ότι έχουν νόμιμο δικαίωμα, χωρίς να είναι νόμιμοι, θεωρώ εγώ ότι έχουν δικαίωμα να είναι εδώ οι μετανάστες, μ' αυτά που ανέφερα προηγούμενα, ότι οι άνθρωποι αυτοί αντικειμενικά, δεν έρχονται μόνο επειδή οι δικές τους οι χώρες είναι προβληματικές, αλλά και γιατί υπάρχει ανισότητα στον κόσμο. Υπάρχουν χώρες οι οποίες εκμεταλλεύονται άλλες, υπάρχουν χώρες οι οποίες παίρνουν τον πλούτο από κάποιες χώρες και οι άλλες είναι αυτές οι οποίες είναι φτωχές, στέλνουν απλά μετανάστες που είναι για εκμετάλλευση και υπερεκμετάλλευση. Άρα μπαίνει η υποχρέωση, και το δεύτερο, αυτό που ανέφερα, η πολιτική οπτική. Αυτό τι σημαίνει για μένα;

Ότι πριν από τη νομιμότητα, πριν κερδίσω το νόμο, πρέπει να κερδίσω την κοινωνία. Δηλαδή, κάνω πολιτική προς δύο κατευθύνσεις. Ένα, για να αλλάζω το νόμο κάθε φορά, αλλά μη ξεχνάμε ότι ο νόμος είναι αποτέλεσμα ενός συσχετισμού, αυτό που λέμε το δίκιο που κατακτάει η κοινωνία, το δίκιο που κατακτούν οι μετανάστες. Και οι μετανάστες με το αντιρατσιστικό κίνημα, πρέπει να το κατακτήσουν αυτό μέσα στην κοινωνία. Δηλαδή, να γίνει κοινωνικά νομιμοποιημένο, κοινωνικά νόμιμο κατ' αρχήν και όχι νόμιμο με το νόμο απαραίτητα, ώστε να προχωρήσει μετά μαζί με την ίδια την κοινωνία, να διεκδικήσει νομιμοποίηση, να διεκδικήσεις ανθρώπους να δώσουν χαρτιά και δικαίωμα παραμονής εδώ. Η πρώτη νομιμοποίηση ήταν και λίγο πιλοτική σ' αυτό το πράγμα. Είχαμε κερδίσει με την πρώτη νομιμοποίηση την κοινωνία.

Στο επόμενο στάδιο, νομίζω ότι έχουμε κάποια προβλήματα. Τα προβλήματα είναι ότι δεν κατάφερε το αντιρατσιστικό κίνημα να επιβάλει την άποψή του, που λέει ότι μ' αυτούς τους ανθρώπους θα πάμε μαζί, θα ζήσουμε μαζί, είναι εδώ, θα ζήσουμε μαζί, άρα θα μοιραστούμε πράγματα. Αυτό σημαίνει ότι το αντιρατσιστικό κίνημα, μαζί με τους μετανάστες, πρέπει να ξανακερδίσουμε την κοινωνία. Όχι με τη λογική του χρήσιμου, άλλο, μπορεί κάποια στιγμή να το χρησιμοποιούμε αυτό το πράγμα, να θέλουμε να φτιάξουμε ένα περιβάλλον και να πάμε και με κάποιους οι οποίοι λένε ότι παρεμπιπτόντως τώρα, επειδή είναι χρήσιμοι, να κερδίσουμε αυτό το πράγμα, να τους νομιμοποιήσουμε.

Κατά βάση όμως, η διεκδίκηση πρέπει να είναι η ισότητα. Η λογική της ισότητας πρέπει να κερδηθεί μέσα στην κοινωνία, για να μπορέσουμε να κερδίσουμε την κοινωνική ένταξη με όρους ισότητας. Αλλιώς η κοινωνική ένταξη θα έχει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά της επιλογής του ελληνικού

κράτους, που ήταν οικονομικά κριτήρια για τη νομιμοποίηση και όχι κοινωνικά. Αυτό των χρήσιμων, μας καλύπτουν τρύπες, πληρώνουν εισφορές και καλύπτουν τα ταμεία. Βάζουν την Ελλάδα στην ΟΝΕ π.χ., στην Ευρώπη πώς μπήκε η Ελλάδα, πώς κατάφερε; Με τη μεταναστευτική εργασία και με τη μεταναστευτική υπερεκμετάλλευση. Κατά τα επίσημα λεγόμενα.

Θεωρούμε ότι το σύνθημα αν ήταν νομιμοποίηση χωρίς όρους και προϋποθέσεις, που υπήρχε την προηγούμενη περίοδο, τώρα θα πρέπει να γίνει «πολιτικά δικαιώματα χωρίς όρους και προϋποθέσεις», ξέροντας φυσικά ότι θα είναι με όρους και με προϋποθέσεις, και η νομιμοποίηση ήταν, αλλά πρέπει να υπάρχει αίτημα το οποίο να φτιάχνει συνείδηση στην κοινωνία, να υπάρχει διεκδίκηση και μ' αυτό το πράγμα να το δουλεύουμε. Αυτό το πράγμα πρέπει να υπάρχει σαν σύνθημα, να δουλεύεται μέσα στην κοινωνία, να δουλεύεται και σαν πολιτικό αίτημα, ώστε να καταφέρουμε να κερδίσουμε τα πολιτικά δικαιώματα, που νομίζω και στην Ευρώπη υπάρχουν, αλλά με τι όρους. Να τα κερδίσουμε στοιχειωδώς με ευνοϊκούς όρους, ξέροντας ότι δεν υπάρχει περίπτωση να κερδίσουμε το χωρίς όρους και προϋποθέσεις, αλλά είναι τουλάχιστον να φτιάξουμε μία συνείδηση στην κοινωνία, ότι αυτό είναι το σωστό, άλλο αν δεν μπορούμε να το κερδίσουμε.

Αλλά το ποιο είναι το σωστό και το ποιο είναι λάθος, όταν δουλεύεται με σύνθημα, νομίζω ότι φτιάχνει ένα ευνοϊκό περιβάλλον και επειδή κάθε φορά ο νόμος σε μεγάλο βαθμό είναι ερμηνεία, δηλαδή ο νόμος έχει παραθυράκια και δεν είναι απόλυτος – όταν είναι απόλυτος ο νόμος, σημαίνει ότι κέρδισε ο αντίπαλος – επειδή λοιπόν κάθε φορά όταν φτιάχνεται κάτι καινούργιο έχει παραθυράκια, επειδή η ερμηνεία είναι αυτή που θα μας πάει την επόμενη περίοδο, θεωρώ ότι πρέπει να κερδίσουμε την κοινωνία μ' αυτό

το σύνθημα, για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε και να ξαναχαράξουμε στρατηγική για την επόμενη περίοδο.

Αυτό φυσικά, σημαίνει ότι οι κοινότητες πρέπει να δουν και οι ίδιες πώς θα οργανωθούν. Δεν έχουν πια τους πελάτες που θέλανε να νομιμοποιηθούν, τώρα έχουν άλλου τύπου πελάτες – κακός ο όρος πελάτες, αλλά έτσι είναι τα σωματεία, έχουν κόσμο που πηγαίνει ανάλογα με τις ανάγκες του, δεν είναι συνειδητοποιημένος ο κόσμος με βάση οράματα και στρατηγικές, πηγαίνει γιατί έχει αυτή την ανάγκη. Και οι σύλλογοι, τα σωματεία, πρέπει να καλύπτουν συγκεκριμένες τέτοιες ανάγκες. Και με βάση τέτοιες ανάγκες φτιάχνονται και μετά όταν βλέπουμε ότι υποχωρούν, σημαίνει ότι μετατοπίστηκαν οι ανάγκες, γίνανε άλλο πράγμα.

Ξαναλέμε το σύνθημα νομιμοποίηση, ξέρουμε ότι οι πιο πολλοί έχουν μπει μέσα σ' αυτή τη διαδικασία. Με καινούργιο σύνθημα πια πρέπει να οργανωθούν ή να μετασχηματιστούν οι κοινότητες. Φυσικά, υπάρχει και ένα μεγάλο κομμάτι που είναι των προσφύγων, αναφέρθηκε ο Λάζαρος, και των προσφύγων σημαίνει τι; Σημαίνει ότι η μετανάστευση σήμερα έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά, η νέα μετανάστευση, δεν είναι η παραδοσιακή, έχει περισσότερο προσφυγικά χαρακτηριστικά, πιο ομαδική, και αυτό το βλέπουμε και από χώρες που έχουν πόλεμο, αλλά αυτό το φτιάχνει και η αντιμετώπιση που έχουμε από τη μεριά των κρατών.

Δηλαδή, η Ευρώπη αντιμετωπίζει πλέον τους καινούργιους σαν να κάνει πόλεμο, ενώ παλιότερα τους αντιμετώπιζε με το ερώτημα, τον συλλαμβάνω και τι τον κάνω, τώρα το ερώτημα είναι πώς θα τον αποτρέψω, πώς θα τον εμποδίσω να σκεφτεί να έρθει. Και αυτό, έχει δυστυχώς τραγικά αποτελέσματα, αυτή η πολιτική. Αυτή η πολιτική έχει νεκρούς πια, έχει νεκρούς στα σύνορα, έχει νεκρούς στο Αιγαίο, έχει πνιγμένους, γιατί τον

αντιμετωπίζουν πια τον κόσμο αυτόν με πολεμικές επιχειρήσεις. Πολεμικές επιχειρήσεις σημαίνει να τους σπάσουν τα κουπιά και να τους σπρώξουν απέναντι, να μη μπορεί να βρεθεί. Ακόμα και να βυθίσουν τη βάρκα και να τους πάνε κοντά στην παραλία – και μεσοπέλαγα έχει γίνει αυτό – και να τους βάλουν να κολυπήσουν. Και να ξέρουμε, αυτό είναι το μήνυμα που θέλει να στείλει η Ευρώπη, ότι η μετανάστευση θα γίνεται με τον έλεγχό της, και όχι με το δικαίωμα του άλλου που λέει ότι έχω ανάγκη, πρέπει να ζήσω, πρέπει να τραφώ.

Έχουμε λοιπόν να αντιμετωπίσουμε και το δεύτερο αυτό, που λέει την πολεμική αντιμετώπιση του προσφυγικομεταναστευτικού. Αυτό σημαίνει ότι οι κοινότητες πρέπει να ασχοληθούν και με τους καινούργιους, όχι μόνο μ' αυτούς που είναι εδώ μέχρι τώρα, και που λέμε ότι είναι αυτοί που πρέπει να ενταχθούν κοινωνικά, πρέπει δηλαδή να ασχοληθούν, να είναι ένα ισότιμο κομμάτι, να είναι οι νέοι πρόσφυγες. Δηλαδή, πρέπει να έχουμε πια κοινότητες μεταναστών και προσφύγων μαζί. Ο Σουδανός που είναι εδώ από το παρελθόν, θέλει να μείνει εδώ, να δει πώς θα ζήσει. Ο Σουδανός που έρχεται τώρα, πρέπει να κατακτήσει το δικαίωμα να έρθει. Αυτό επίσης πρέπει να το κερδίσουμε στην κοινωνία, και πρέπει να το αντιμετωπίσουμε – αυτό είναι περισσότερο καθήκον του αντιρατσιστικού κινήματος που πρέπει να κάνει πολιτική στα σύνορα, να πηγαίνει εκεί να το αντιμετωπίζει. Στον Έβρο με τα ναρκοπέδια ή στη θάλασσα στο Αιγαίο-. Αλλά και καθήκον των κοινοτήτων νομίζω, να βάλουν στους κόλπους τους και τους νεοεισερχόμενους.

Πολλά είπα νομίζω.

Γ.ΔΕΔΕΓΚΙΚΑΣ: Γιώργος Δεδεγκίκας από το Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών. Για τη δεύτερη γενιά θα ήθελα να

πω δυο λόγια, γιατί εκεί έχουμε ένα θέμα διακρίσεων, που είναι τρομερές. Δεν θα μιλήσω πολύ. Το θέμα είναι γνωστό, υπάρχει αυτή η καμπάνια, «Ρατσισμός από την κούνια», και επομένως είναι και μέσα στη δική μας ενότητα, αλλά είναι και ένα πράγμα γενικότερο. Γιατί; Γιατί έχει και μία πλευρά που είναι αποδεκτή από την ελληνική κοινωνία. Δηλαδή, έχει κάποιες ρίζες, που μπορούμε εμείς να το εκμεταλλευτούμε αυτό ώστε να πετύχουμε. Και γιατί είναι μία σαφής διάκριση που γίνεται απέναντι σ' αυτούς τους ανθρώπους, σε σχέση με το τι γίνεται με τα άλλα μέλη της κοινωνίας, τα παιδιά, τις οικογένειες κλπ. Και γι' αυτό νομίζω ότι υπάρχουν και κοινοτικές οδηγίες.

Άλλη μία παρατήρηση, για κάθε κατάκτηση που γίνεται, για τους μετανάστες ή για άλλο ζήτημα, είναι και δική μας κατάκτηση. Κάποτε λέγαμε ότι ένας λαός που καταπιέζει έναν άλλο λαό δεν είναι ελεύθερος. Σκεφτείτε τώρα στην ίδια την κοινωνία μας, όταν η πλειοψηφία της κοινωνίας καταπιέζει ένα τμήμα που είναι μέρος της. Θέλει να το δεχτεί ή δεν θέλει να το δεχτεί. Άρα και για τη δική μας ελευθερία, για μας τους ίδιους, όχι μόνο για το μετανάστη, έχει μεγάλη σημασία το τι θα πετύχουμε για το μετανάστη.

Και κάτι άλλο που λεγόταν παλιά και ίσως έχει ξεχαστεί. Δικαίωμα σημαίνει ανισότητα. Αν είμαστε όλοι ίσοι, δεν διεκδικούμε κάτι. Αυτό να το έχουμε υπόψη μας. Όταν μιλάμε για δικαιώματα, σημαίνει ότι είμαστε στη βάση μιας ανισότητας και συνήθως αυτές οι ανισότητες είναι πολύ βαθιές και χρειάζεται να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να τις ξεπεράσουμε.

Δεν νομίζω ότι έχω να προσθέσω τίποτε άλλο, τουλάχιστον προς στιγμήν.

ΑΧΜΕΤ ΜΟΑΒΙΑ: Κι εγώ, όπως ο Γιώργος, έχω κάποια πράγματα να πω στα γρήγορα, δεν έχω πάρα πολλά πράγματα να πω, εσείς είπατε τα

περισσότερα. Το πρώτο, θέλω να πω ότι από τη μεριά των μεταναστών είναι τα τρία Φόρουμ, είναι ο Αμπντέλ από το Φόρουμ Κρήτης, ο Ηλίας από το Φόρουμ Θεσσαλονίκης και εγώ από την Αθήνα, επομένως, μπορεί να είμαστε λίγοι, αλλά υποτίθεται ότι καλύπτουμε τις οργανώσεις αυτές τις συλλογικές.

Το δεύτερο είναι ότι όταν ήρθα εδώ να συμμετάσχω σ' αυτό το τραπέζι, είναι δέκα ομάδες εργασίας και προβληματίστηκα γι' αυτό το πράγμα, στα άλλα τραπέζια τα ζητήματα ήταν να θέτουμε κάποια αιτήματα. Εδώ, στο κομμάτι του αντιρατσιστικού κινήματος, αιτήματα θα βάζαμε εμείς, τι θα κάναμε; Γι' αυτό έχει ενδιαφέρον αυτό και διαφοροποιείται σ' αυτό το κομμάτι. Ωστόσο όμως, νομίζω ότι η πορεία τώρα, όπως τα είπατε εσείς οι δύο, οι μετανάστες έχουν προχωρήσει, ουσιαστικά το κίνημα των μεταναστών έχει γεννηθεί μέσα σ' αυτό το κίνημα, από το 1996.

Κάποια στιγμή προχώρησε το θέμα με τη δημιουργία του Φόρουμ Μεταναστών και τώρα Κρήτη και Θεσσαλονίκη, έχουμε σήμερα και Καρδίτσα, το θέμα της αυτοοργάνωσης έχει προχωρήσει εντελώς ανεξάρτητα. Αυτά που είπε ουσιαστικά Κώστας στην αρχή. Ταυτόχρονα όμως, καλείται αυτή η κίνηση να είναι ευθυγραμμισμένη, όπως είπε πάλι ο Κώστας, παράλληλα και μαζί με το αντιρατσιστικό κίνημα. Όμως, υπάρχουν και κάποιες αλλαγές και στο αντιρατσιστικό, τουλάχιστον από πέρυσι μέχρι και τώρα, για παράδειγμα στο Στέκι το ζήτημα των προσφύγων είναι το κύριο. Δηλαδή, έχει υποχωρήσει λίγο το θέμα των μεταναστών, ανεβαίνει το θέμα των προσφύγων.

Το αντίθετο επίσης έχει γίνει, δηλαδή οι μετανάστες ασχολούνται τώρα πολύ περισσότερο με τη δική τους κατάσταση και δεν ασχολούνται καθόλου με τους πρόσφυγες. Και όταν ήταν να στηθεί το τραπέζι για τους πρόσφυγες, ήταν πάρα πολύ δύσκολο να βρεθούν. Και τελικά νομίζω είναι δύο

οργανώσεις όλες-όλες, το τραπέζι τους είναι άγριο. Είναι Σουδανοί και νομίζω κάποιοι Σομαλοί, αν θα έρθουν. Δηλαδή, υπάρχει πολύ μεγάλη δυσκολία πάνω σ' αυτό το κομμάτι.

Επίσης, στο Στέκι Μεταναστών από πολύ νωρίς υπήρξε αυτή η λεγόμενη έμπρακτη αλληλεγγύη και είχαμε στήριξη άμεση στους μετανάστες, υποχώρησε και αυτό. Και ήταν ένα πάρα πολύ καλό πράγμα, το ξεκινήσαμε σωστά, πήγε σωστά αλλά κάποια στιγμή δεν προχώρησε. Νομίζω ότι αυτό είναι ένα πράγμα που μπορούμε να το ξαναδούμε, να δούμε με ποιες άλλες προϋποθέσεις και όρους μπορεί να προχωρήσει. Και εγώ πιστεύω ότι ήταν πάρα πολύ σημαντικό. Ένα μέρος απ' αυτό το κάνουν τώρα οι ίδιες οι οργανώσεις μεταναστών, αλλά θα μπορούσε να είναι σε άλλη φάση. Γιατί το θέμα της στήριξης των μεταναστών εξακολουθεί να υπάρχει, ήταν ατομικές περιπτώσεις, τώρα θα μπορούσε να πάει προς συλλογικότητες. Νομίζω ότι είναι μία ανάγκη που εξακολουθεί να υπάρχει και ίσως πιο πολύ απ' ό,τι ήταν, μόνο με άλλη μορφή.

Εν πάση περιπτώσει, παρά τις αλλαγές αυτές που έχουν γίνει σ' αυτό, παραμένει ένα κεντρικό σημείο, όπως αντιλαμβανόμαστε όλοι, είναι το αντιρατσιστικό φεστιβάλ κάθε χρόνο. Και αυτό ενισχύεται κάθε χρόνο όπως φαίνεται και αυτό είναι πάρα πολύ θετικό. Και εκεί εγώ βρίσκω τον εαυτό μου πολύ περισσότερο απ' όλα τα άλλα, μέσα σ' αυτό το κομμάτι. Και πιστεύω αυτό το πράγμα πρέπει να ενισχυθεί πολύ περισσότερο από οτιδήποτε άλλο και πρέπει να το εκμεταλλευτούμε σωστά.

Εδώ μιλάω για περισσότερη συνεργασία, για περισσότερο συντονισμό. Εγώ δεν μπορώ να το εξακριβώσω αυτό το πράγμα, αν υπάρχει όντως αυτή η ανάγκη και αν υπάρχει προς ποια κατεύθυνση υπάρχει, είναι έτοιμες οι μεταναστευτικές οργανώσεις προς αυτή την κατεύθυνση ή όχι; Αλλά πρέπει

να το δούμε. Εγώ έχω την αίσθηση ότι υπάρχει. Όμως, πρέπει να επισημάνω επίσης ότι αυτή η μορφή, όλες αυτές οι αλλαγές, είτε στους μετανάστες, είτε στο Στέκι που γίνεται όλη αυτή η δουλειά, δεν αντιπροσωπεύει όλη την Ελλάδα. Εδώ είναι οι εκπρόσωποι της Θεσσαλονίκης και της Κρήτης, έχουν εντελώς άλλη μορφή.

Δηλαδή, στην Κρήτη που πήγα πολλές φορές, εκεί είναι εντελώς η σύνθεση μεταξύ του Φόρουμ και του Στεκιού, είναι σχεδόν ένα πράγμα, έχουν μία άλλη εικόνα της συνεργασίας, που διαφέρει πάρα πολύ από την Αθήνα. Ο Ηλίας θα μας πει και για τη Θεσσαλονίκη.

ΗΛΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΗ: Όπως στην Κρήτη είναι και στη Θεσσαλονίκη.

ΑΧΜΕΤ ΜΟΑΒΙΑ: Αυτές οι εμπειρίες, νομίζω, πρέπει να τεθούν στο τραπέζι και να φανερώνονται και να συζητηθούν.

Επομένως, αυτό το πράγμα που εγώ από τη μεριά μου, όντως υπάρχει η ανάγκη για περισσότερη συνεργασία, ίσως είναι ανάγκη να τεθεί ατζέντα. Δεν υπάρχει ατζέντα. Δηλαδή, μπορεί να είναι ένας τρόπος αυτό, να ξεκινήσει αυτό το πράγμα. Πιστεύω ότι υπάρχει ανάγκη για διάλογο εσωτερικό, μέσα στο ίδιο το κίνημα, και μεταξύ των μεταναστών, βαθύτερο και πιο ευρύ απ' ό,τι είναι τώρα. Απλώς τρέχουμε σε κάποιες διαδηλώσεις, αλλά κάποια στιγμή υπάρχει η ανάγκη να καθίσουμε στο τραπέζι, κάτι που δεν το κάνουμε για πάρα πολύ καιρό.

Αυτά με λίγα λόγια και πιστεύω ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί εμπράκτως στο αντιρατσιστικό φεστιβάλ. Πρέπει να ενισχυθεί, είναι ένα εργαλείο το οποίο υπάρχει και πετυχαίνει και προχωράει. Ποιοτικά, ειδικά στο κομμάτι των συζητήσεων κλπ., να ενισχυθεί και να δούμε τους τρόπους που μπορεί αυτό το πράγμα να εμπλουτιστεί πολύ καλύτερα.

ΗΛΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΗ: Οικονόμη Ηλία από το Φόρουμ Μεταναστών Θεσσαλονίκης. Και εγώ δεν θα πω πάρα πολλά πράγματα, μια που ειπώθηκαν. Ένα είναι σίγουρο, ότι οι μετανάστες δεν φέρανε το ρατσισμό στην Ελλάδα, όπως είπατε κι εσείς κάποια στιγμή. Το κυρίως πρόβλημα είναι της κοινωνίας, η οποία δυστυχώς είναι ρατσιστική. Δηλαδή για να γίνει μία καλή κοινωνία, θα πρέπει να αποβάλει τα ρατσιστικά που έχει μέσα της.

Αυτό που είναι υποστήριξη προς τους μετανάστες, κατά κάποιο τρόπο και ουσιαστικό είναι και αλλαγή της κοινωνίας της τοπικής προς αυτό που θεωρούμε ότι είναι μία καλύτερη κοινωνία, που μιλάμε πλέον για ισότητα. Και το ότι ο ρατσισμός δεν υπήρχε μόνο για τους μετανάστες στις αρχές της δεκαετίας του '90, μπορεί να δει κανείς τις μειονότητες, με τι δικαιώματα ήταν στην Ελλάδα. Ή τους Ρομά, τους ομοφυλόφιλους, τις γυναίκες, ακόμα οι γυναίκες δεν έχουν κατακτήσει πλήρως τα δικαιώματά τους.

Μου φαίνεται και μένα ότι το αντιρατσιστικό κίνημα κάπως άργησε να ξεκινήσει και επειδή οι οργανώσεις των μεταναστών στηρίχθηκαν και βοηθήθηκαν από το αντιρατσιστικό κίνημα ουσιαστικά, άργησε και αυτό το κίνημα με τη σειρά του, ίσως θα μπορούσαν να είχαν γίνει περισσότερα πράγματα, αν είχαν ξεκινήσει νωρίτερα. Αν δηλαδή αυτά που έκανε το ελληνικό αντιρατσιστικό κίνημα το '98, αν θα μπορούσαν να είχαν γίνει το '92 φερ' ειπείν.

Τουλάχιστον στη Θεσσαλονίκη, η αρχή των κοινοτήτων των μεταναστευτικών και των οργανώσεων των μεταναστών, έγινε με την τεχνική βοήθεια και τη στήριξη της Αντιρατσιστικής Πρωτοβουλίας της Θεσσαλονίκης, η οποία είναι και η οργάνωση- ομπρέλα που είναι αρκετά κομμάτια της Αριστεράς. Και σίγουρα, αν δεν υπήρχε αυτή η στήριξη του αντιρατσιστικού κινήματος, οι οργανώσεις των μεταναστών θα είχαν αργήσει

ακόμα πιο πολύ απ' ό,τι αργήσανε.

Θεωρώ ότι τουλάχιστον για τη Θεσσαλονίκη και για την Κρήτη, ίσως μετά από πέντε χρόνια, ίσως το 2010 να αρχίσουμε να μιλάμε για βοήθεια πλέον των μεταναστών προς το αντιρατσιστικό κίνημα, σε διεκδικήσεις πλέον που έχουν να κάνουν όχι με το μεταναστευτικό, αλλά και με άλλα πράγματα της κοινωνίας. Και ίσως τότε θα είναι και η σειρά που θα ανταποδώσουν οι μετανάστες στην κοινωνία κάποιο έργο που έκανε το αντιρατσιστικό κίνημα, θα το δώσουν πίσω οι μετανάστες σε πέντε ή δέκα χρόνια.

Η πορεία φυσικά είναι παράλληλη και είναι πολύ σημαντικό στις διεκδικήσεις των μεταναστών να υπάρχει συνολικά δίπλα το αντιρατσιστικό κίνημα και στο μέλλον ίσως θα είναι καλά, όταν το αντιρατσιστικό κίνημα ασχολείται π.χ. με τα δικαιώματα, όπως είχαμε στη Θεσσαλονίκη, στον Εύοσμο με το χώρο αυτό που ήταν να γίνει και τελικά έγινε, αλλά υπήρχαν πολλές αντιδράσεις από τους κατοίκους να μη γίνει, επειδή δεν θέλανε αυτούς τους ανθρώπους τους άρρωστους κλπ., ίσως τότε θα είναι η σειρά που θα βοηθήσουν και οι μετανάστες τους ντόπιους.

Οι δράσεις πρέπει να είναι κοινές και όχι μόνο του αντιρατσιστικού φεστιβάλ. Θα πρέπει πλέον, εφόσον έχουν δυναμώσει λίγο οι δυνάμεις, το φεστιβάλ έχει μεγαλώσει και σε όγκο κλπ., θα μπορούσαμε να οργανώσουμε και κάτι παραπέρα. Δηλαδή, να γίνει κάτι στο ενδιάμεσο, επειδή τα φεστιβάλ γίνονται συνήθως το καλοκαίρι, να οργανώσουμε κάτι το Δεκέμβρη ή τον Ιανουάριο, με αντιρατσιστικό μεταναστευτικό χαρακτήρα. Από ημερομηνίες, υπάρχουν μέρες που μπορεί κανείς να χρησιμοποιήσει για να οργανώσει μία δράση.

HASYIAHIA APDULLH: Τα προβλήματα είναι γνωστά για όλους μας και εμείς τρέχουμε για ένα σκοπό. Και αυτά που πρέπει να πείτε εσείς, τα έχετε

πει. Εγώ θα σας πω για το Στέκι και για το Φόρουμ, πώς λειτουργούμε στα Χανιά.

Το ξεκινήσαμε πριν 2,5 χρόνια, ήμασταν 5 άτομα, τρεις μετανάστες και δύο Έλληνες. Το ξεκινήσαμε και σιγά-σιγά ξεκινήσαμε τα μαθήματα εκεί τα ελληνικά, ξεκινήσανε οι μετανάστες να έρχονται στο Στέκι και μετά και Έλληνες που έχουν ενδιαφέρον για τους μετανάστες και έχουν όρεξη να βοηθήσουν, και οι μετανάστες ερχόταν στο Στέκι. Ξεκινήσαμε από 4-5 άτομα και καταλήξαμε τώρα 500, 600 και μετανάστες και Έλληνες, που είμαστε στο Στέκι και στο Φόρουμ.

Βέβαια, ο κόσμος εκεί είναι πάρα πολύ καλός, αυτοί που είναι στο Στέκι, ο ρατσισμός είναι παντού. Αλλά σιγά-σιγά το Στέκι μεγαλώνει και το Φόρουμ το ίδιο, γιατί είμαστε ένα πράγμα, Φόρουμ και Στέκι είμαστε ένα πράγμα, δεν μας ξεχωρίζει τίποτα. Ό,τι κάνει το Στέκι κάνουμε κι εμείς και ό,τι κάνει το Φόρουμ κάνει και το Στέκι, μαζί τα κάνουμε όλα.

Για φέτος, για τα μαθήματα, έχουν έρθει γύρω στα 400 άτομα, μόνο για μαθήματα, πριν κανένα μήνα ξεκινήσαμε, μετανάστες. Δηλαδή έχουμε οργανωθεί πάρα πολύ, Αλβανοί, Βούλγαροι, Άραβες, Πακιστανοί, Φιλιππινέζοι κλπ. και κάνουμε δουλειές μαζί και πιστεύω πολύ καλά το πάμε μέχρι τώρα από τη μεριά του Στεκιού και οι Έλληνες που είναι μαζί μας και εργαζόμαστε μαζί. Αυτά, δεν έχω τίποτα ιδιαίτερο να σας πω, απλά το Στέκι πως το χειριζόμαστε με τους Έλληνες που είμαστε εκεί. Έχουμε πάει στο Δήμο και στην Περιφέρεια και βγήκαμε με αποτελέσματα. Παλιά ο μετανάστης αν πήγαινε να καταθέσει τα χαρτιά του, τον παίρνανε δύο χρόνια μετά που θα είχε λήξει η άδεια παραμονής. Τώρα μπορεί να καταθέσει τα χαρτιά του και να τα πάρει μετά 15 μέρες. Σε 15 μέρες στα Χανιά, παίρνεις τα χαρτιά σου. Έχουμε πάει στην Περιφέρεια και στο Δήμο, έχουμε συνεργασία

πολύ καλή με το Δήμο και με την Περιφέρεια.

Κ.ΑΡΓΑΛΙΩΤΗΣ: Αυτό που αναφέρατε εσείς μέχρι τώρα για το Στέκι, εγώ δεν τα ανέφερα θεωρώντας ότι θα τα αναφέρετε εσείς, είναι πολύ χαρακτηριστικά. Είναι η ιστορία και οι κατακτήσεις του αντιρατσιστικού και του μεταναστευτικού κινήματος στην Ελλάδα. Άμα το δούμε, αυτά που αναφέρατε μέχρι τώρα, αυτά που είπε ο Μοαβία για το Στέκι, τα μαθήματα, το αντιρατσιστικό φεστιβάλ, είναι πολιτική προς την κοινωνία, δεν είναι πολιτική προς το κράτος – είναι και προς το κράτος, σαφώς είναι – είναι και προς την κοινωνία και προς το κράτος. Και το τι μορφή αλληλεγγύης κάνεις, είναι και προς την κοινωνία και διεκδίκηση από το κράτος.

Από την πρώτη περίοδο, το αντιρατσιστικό κίνημα –εγώ μπορώ να αναφέρω για το Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών, την ξεκινήσαμε αυτή την ιστορία αλλά μπήκαν και αρκετοί άλλοι μετά – η λογική ήταν διπλή. Ένα, να υπάρχει ένα υποστηρικτικό στους ανθρώπους που έχουν ανάγκη. Άλλος θέλει νομική υποστήριξη, έχει ανάγκη, είναι στο κρατητήριο, πρέπει να μπει σε μία διαδικασία, δεν έχει χαρτιά, δεν έχει τίποτα, κάποιος πρέπει να τον στηρίξει. Δεν είναι να βρει και να διεκδικήσει από θεσμικούς, από το κράτος, γενικά και αόριστα. Πρέπει και κάποιοι να μπουν και να τρέξουν γι' αυτή την ιστορία και κάποιοι να δείξουν στην κοινωνία, ότι γι' αυτόν εμείς αυτό το ζητάμε. Όχι μόνο δώστε το, γι' αυτόν εμείς το ζητάμε και το ζητάμε μαζί. Τον στηρίζουμε να το κερδίσει. Τον στηρίζουμε το μετανάστη να κερδίσει την παραμονή του εδώ, τα χαρτιά του εδώ, τη νομιμοποίησή του εδώ. Και αυτό ό,τι σημαίνει, είτε σε νομική υποστήριξη, αλλά και το σχολείο.

Εμείς έχουμε την Ομάδα Των Πίσω Θρανίων, που από το 1999 ξεκινάνε τα μαθήματα. Τα μαθήματα δεν ήταν με μια λογική «εμείς στήνουμε

σχολείο», είναι εμείς στήνουμε αλληλεγγύη. Εμείς στήνουμε αλληλεγγύη τι σημαίνει; Έρχεται ο άλλος και μαθαίνει ελληνικά, όχι για να πει ότι πήγα σε ένα σχολείο και έχω ένα χαρτί, για να μπορεί να σταθεί στη γειτονιά του, στην πολυκατοικία του, να σταθεί στην εργασία του. Δεν είναι να μάθει απλά ελληνικά, αλλά να αποκτήσει και εκείνη την αυτοπεποίθηση, ότι δεν είναι η αλφαβήτα η γλώσσα, είναι και η αυτοπεποίθηση του στέκομαι σε μια κοινωνία και μαζί μ' αυτούς διεκδικώ.

Αυτή τη λογική του σχολείου, εμείς μέχρι τώρα την κρατήσαμε. Έχουν περάσει εκατοντάδες κόσμος. Εμείς πια δεν το ανοίγουμε, γιατί δεν μπορούμε πια να το στηρίξουμε και από ένα σημείο και μετά, δεν έχει και νόημα απλά να κάνεις ελληνικά. Αυτό που κάνεις, σήμερα κάνουν πολλοί ελληνικά, κάνουν από διάφορες ΜΚΟ μέχρι διάφορα πανεπιστήμια, από δω κι από κει. Το ζήτημα το δικό μας δεν ήταν να κάνουμε κι εμείς ένα σχολείο ελληνικών, ήταν να στήσουμε μία αλληλεγγύη και να στήσουμε μία αλληλεγγύη με απεύθυνση και στην κοινωνία, ότι αυτό πρέπει να γίνει.

Το αντιρατσιστικό κίνημα έχει και ένα άλλο καθήκον. Έχει ένα καθήκον, πέρα από το να το κάνει το ίδιο, αυτό το πράγμα να το διαχέει, να το ανοίγει στην κοινωνία. Με την ομάδα δασκάλων των Πίσω Θρανίων, που φέτος είναι καμιά 40αριά άτομα, αυτό που επιχειρούμε και που θεωρούμε ότι πρέπει να γίνει, είναι να δουλέψουμε στο δημόσιο σχολείο. Όχι να κάνουμε τα ελληνικά, να δουλέψουμε καμπάνια στο δημόσιο σχολείο και στη γειτονιά, για το δικαίωμα των μεταναστών. Δηλαδή, το σχολείο να είναι ένα εργαλείο, το παιδί, ο γονιός, οι ενήλικοι, να είναι ένα εργαλείο για τη συνύπαρξη στην κοινωνία. Αυτό που αναφέρθηκε προηγούμενα, η μητρική γλώσσα στο σχολείο, εμείς θέλουμε να γίνει και ένα κίνημα την επόμενη περίοδο, το οποίο να ξεκινάει από τους δασκάλους, από τα συνδικάτα των δασκάλων, από τα

παιδιά, από το μετανάστη και τον Έλληνα μαζί. Ο φίλος μου που έχει άλλη γλώσσα και που είναι ωραία και η γλώσσα του, και η δική μου και η δική του γλώσσα. Αυτό το διπλό πράγμα.

Από κει και πέρα, αυτό να πάει και στους γονείς των μαθητών, είναι μεγάλος αγώνας να μπει μέσα στους Έλληνες και από κει και πέρα αυτό να γίνει φυσικά και της τοπικής κοινωνίας, του Δήμου, να γίνει πολιτική και του Δήμου απέναντι στους μετανάστες. Το ένα είναι αυτό.

Το δεύτερο είναι το φεστιβάλ. Το φεστιβάλ κάποτε λέγαμε ότι είναι το αποτέλεσμα της δουλειάς μας μέσα σε ένα χρόνο. Αν μετρήσουμε τον κόσμο που περνάει πια από τα αντιρατσιστικά φεστιβάλ και φέτος ήταν το 13^ο, αναλογικά θα λέγαμε ότι έχουμε κερδίσει την ελληνική κοινωνία, που δεν την έχουμε κερδίσει τώρα, μη λέμε ψέματα, δηλαδή κοροϊδεύουμε τον εαυτό μας. Αλλά είναι τόσο πετυχημένο σαν πολιτική το φεστιβάλ, το να υπάρχουμε μαζί και να παρουσιάζομαστε μαζί, που νομίζω ότι έχει κερδίσει μεγάλο κομμάτι ενεργών ανθρώπων, μεγάλο κομμάτι! Φέτος από το αντιρατσιστικό πρέπει να περάσανε πάνω από 35-40.000 κόσμος, κάθε φορά είναι άλμα το πόσος κόσμος περνάει. Βλέπεις τη δουλειά σου τι αποτέλεσμα έχει.

Τα Στέκια και τα φεστιβάλ σε όλη την Ελλάδα, νομίζω ότι έχουν πια αυτά τα χαρακτηριστικά, έχουν το αντίκρισμα στην κοινωνία, το βάρος στην κοινωνία, πώς τα αναγνωρίζει η κοινωνία. Όταν έρχεται ο κόσμος στο αντιρατσιστικό φεστιβάλ, μπορεί μεν σε άλλα να έχει αντίθεση, π.χ. να μη καταλαβαίνει τι σημαίνει γλώσσα στο σχολείο, αλλά τουλάχιστον είναι σε μία οπτική και σε μία πολιτική που λέει «θα πάμε μαζί». Και αυτό νομίζω ότι είναι από τις μεγάλες κατακτήσεις, όσον αφορά την κοινωνία, έκφραση κατάκτησης. Η ύπαρξη των Στεκιών που κάνουν όλα αυτά, κάνουν την

πολιτική για τους μετανάστες, και το φεστιβάλ σαν κοινωνική έκφραση από κει και πέρα.

HAYAHIA APDULLH: Για το Στέκι, γιατί εγώ δεν ήθελα να μπω σε λεπτομέρειες, στο Στέκι εμείς έχουμε ομάδες εκεί, ομάδα για τους πρόσφυγες, ομάδα για αυτούς που τους πιάνουν στους δρόμους οι αστυνομικοί και τους βάζουν μέσα, ομάδα δικηγόρων και ομάδα γιατρών, γιατροί που είναι μέσα στο Στέκι, και ομάδα δασκάλων για τα μαθήματα. Έχουμε ξεχωρίσει ομάδες και κάθε ομάδα δουλεύει, πραγματικά δουλεύει. Δηλαδή, όταν γίνεται κάτι, τρέχει στα πραγματικά. Δεν έχει ανάγκη να σου πει εγώ έτρεξα, έκανα, έδειξα, τρέχουν στα πραγματικά. Και εμείς και αυτοί μαζί. Δηλαδή πάμε χέρι-χέρι, τρέχουμε μαζί.

Και από τις δουλειές έχουν κάνει πάρα πολλά, από τα δημόσια έχουν πάρει πάρα πολλά. Στο Δήμο έχουμε πάει δύο φορές. Παλιά, αν πήγαινες στο Δημαρχείο θα έβλεπες 150 άτομα κάτω από την πόρτα. Οι αστυνομικοί γύρω-γύρω να τους χτυπάνε και να τους βρίζουνε. Πήγαμε εμείς την πρώτη φορά, μας διώξανε έξω από το Δημαρχείο. Πήγαμε, φέραμε τα άτομα από το Στέκι, πήγαμε εγώ και άλλοι δύο μετανάστες εκεί, ποιος θα μας ακούσει; Πήγαμε στο Στέκι, το είπαμε, το βάλουμε θέμα, φωνάξαμε τα κανάλια και πήγαμε στο Δημαρχείο. Εκεί να δεις τι κάνανε. Αρχίσανε να με παρακαλάνε. Σε παρακαλώ, σε παρακαλώ, μη, μη.

Να μπει μέσα στο γραφείο, να δεις τότε ένα σωρό, δεν μπορείς να φανταστείς. Περνάνε κάθε μέρα 100-150 άτομα και κάθε βδομάδα το πάνε μια φορά. Όταν μαζεύονται 1000-1500 άτομα, τα πάνε στην Περιφέρεια. Στην Περιφέρεια τι θα γίνει; Δεν θα προλάβει. Γιατί όταν αυτός φυλάει τα χαρτιά ένα μήνα και θα τα πάει σε μία δόση, δεν θα προλάβουν εκεί, έχουν δύο υπαλλήλους στην Περιφέρεια.

Πήγαμε στο Δημαρχείο, λένε παιδιά, αυτό δεν είναι δική μας ευθύνη, είναι της Περιφέρειας. Σηκωθήκαμε από κει και πήγαμε κατευθείαν στην Περιφέρεια. Κλείσαμε ραντεβού την άλλη μέρα και πήγαμε στην Περιφέρεια, πάλι κάμερες, τηλεοράσεις κλπ. Τρελαθήκανε. Μας είπαν, παιδιά, θέλετε να μπείτε στην Περιφέρεια; Ελάτε. Αλλά κάμερες, εφημερίδες, αυτά, μακριά, δεν τα θέλουμε. Δεχτήκαμε εμείς, πήγαμε μέσα χωρίς κάμερες. Πήγαμε μέσα, να δείτε μέσα τα χαρτιά, χαμός. Όταν σας λέω χαμός, χαμός! Τα βάλουμε κάτω και αρχίσαμε. Γιατί το κάνατε αυτό; Θέλετε βοήθεια; Είμαστε έτοιμοι.

Λένε αυτοί, δεν είναι δική μας ευθύνη, είναι του Δήμου. Γιατί ο Δήμος τα φέρνει κάθε μήνα μία φορά εδώ, εμείς είμαστε 2-3 άτομα, τι να προλάβουμε. Κλείσαμε ραντεβού να βρεθούμε όλοι μαζί, Στέκι, Φόρουμ, Περιφέρεια και Δημαρχείο. Μαζευτήκαμε όλοι μαζί και αρχίσανε να αποφύγουνε, μας είπε ο Αντιδήμαρχος, παιδιά από δω και πέρα να γυρίσετε σε ένα μήνα, έχουμε μία συνάντηση, έχουμε ραντεβού. Αν θα δείτε αυτό το μπάχαλο εδώ, τότε θα μου πείτε ό,τι θέλετε.

Όντως, λείπαμε κάμποσο καιρό, πήγαμε εκεί και μετά ένα άτομο από μας κάθε 2-3 μέρες πήγαινε στο Δημαρχείο, έβλεπε ουρά, δουλεύουνε κανονικά, κάνουν δουλειές, τα χαρτιά κάθε μέρα ή κάθε δύο μέρες τα πάνε στην Περιφέρεια. Στην Περιφέρεια κάνουν τη δουλειά τους σωστά και τους είπανε, θέλετε βοήθεια; Είμαστε έτοιμοι. Μετάφραση; Είμαστε έτοιμοι. Δεν μπορείτε εσείς να πάτε τα χαρτιά στην Περιφέρεια; Εμείς, εγώ θα έρθω με το αυτοκίνητό μου, να τα πάρω κάθε δύο μέρες και να τα πάω στην Περιφέρεια. Κανένα πρόβλημα.

Από κει γίνεται η δουλειά τέλεια. Δεν έχουμε κανένα παράπονο τώρα, ούτε από την Περιφέρεια, ούτε από το Δημαρχείο. Και πήγαμε στη δεύτερη γενιά, θα τα πούμε βέβαια για τη δεύτερη γενιά αύριο, να μη το πούμε

σήμερα. Πήγαμε σε άλλα θέματα και τα δεχτήκανε όλα. Και τώρα, όταν πάμε εκεί καταλαβαίνουν και ξέρουν τι θέλουμε. Και ό,τι να πούμε, λένε εντάξει και το κάνουνε. Δηλαδή, κάναμε φοβερή δουλειά εκεί, πήγαμε σε άλλους νομούς, σε μία άλλη πόλη στα Χανιά, στο Δημαρχείο, είναι κάτι Σουδανοί εκεί, πήγαμε κάποια στιγμή, τους είδαμε στην πλατεία που μαζεύονται εργάτες κλπ. Βάλαμε μία αφίσα ότι εμείς είμαστε Στέκι και Φόρουμ, θα έρθουμε για μία συνάντηση 10 του μήνα, να βρεθούμε στο Δημαρχείο.

Ζητήσαμε αίθουσα από το Δημαρχείο, μας δώσανε αίθουσα. Πήγαμε εκεί, μαζεύτηκαν 50-60 άτομα, οι περισσότεροι είναι από την Αφρική, Σουδάν. Κάτσανε εκεί, τους είπαμε τι προβλήματα έχετε, μας είπαν παιδιά εμείς έχουμε πολλά προβλήματα, δουλεύουμε δεν μας πληρώνουνε, πηγαίνουμε στο Κέντρο Υγείας, μας διώχνουν γιατί είμαστε μαύροι, ο γιατρός λέει «είσαι μαύρος, έξω». Τους διώχνουνε, να πάνε στο Γενικό Νοσοκομείο στα Χανιά, πάνε στα Χανιά τους διώχνουν πάλι από κει.

Πάλι, πήγαμε στο Δημαρχείο, Αντιδήμαρχος, τα βάλαμε κάτω, φωνάξαμε και το Δήμαρχο μαζί και του είπαμε έτσι κι έτσι γίνονται τα πράγματα. Πήγε ο Δήμαρχος στο Κέντρο Υγείας, δεν ξέρω τι έγινε εκεί, πήγε μόνος του. Και έχουμε ραντεβού αυτές τις μέρες, θα πάμε εκεί, και για την αστυνομία και για το Δημαρχείο, να τα μαζέψουμε πάλι εκεί, τις κάμερες, εφημερίδες, κανάλια κλπ. και να βρούμε λύση γι' αυτά που γίνονται εκεί.

Για τους πρόσφυγες πριν μια βδομάδα έσκασε μία караβιά 80 άτομα από την Αίγυπτο, δεν ξέρω αν το έχετε ακούσει. Παλιά οι αστυνομικοί δεν μας δίνανε άδεια να μπούμε μέσα με δικηγόρους, γιατρούς κλπ. Αυτή τη φορά πήγαμε κατευθείαν, ένας πήγε στο μέγαρο, πήρε άδεια και πήγαμε εκεί στα παιδιά, τους πήγαμε ρούχα, τους πήγαμε φαγητό, γλυκά κλπ. πήγαμε γύρω στα 25 άτομα, γιατρούς, δικηγόρους και εμείς Φόρουμ και Στέκι, πήγαμε όλοι

μέσα, μεταφραστής, πολιτικό άσυλο κλπ. Κατευθείαν η αστυνομία μας έδωσε άδεια, ονόματα, ποιοι θα μούνε; Ο τάδε, ο τάδε, ο τάδε, ελάτε, πάρτε. Φασαρίες δεν θέλουμε. Τους λέμε, εμείς δεν ήρθαμε για φασαρίες, εμείς ήρθαμε να μούμε μέσα, να δούμε τα παιδιά, έχουμε γιατρούς να τους δούνε, αν κάποιος θέλει πολιτικό άσυλο έχουμε δικηγόρους, αυτό θέλουμε, δεν θέλουμε τίποτε άλλο.

Δεχτήκανε και τα πάμε πολύ καλά. Πιο πολλές δουλειές απ' αυτά δεν πιστεύω να έχουν γίνει. Έχουμε κάνει πάρα πολλά, δεν είναι μόνο αυτά. Προχωρούμε εμείς εκεί τέλεια τη δουλειά μας.

Ι.ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ: Γιάννα Κούρτοβικ, δικηγόρος, από το Δίκτυο Πολιτικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών. Θα συμπληρώσω κι εγώ τον Κώστα, στο ότι νομίζω ότι σημαντικό για το αντιρατσιστικό κίνημα είναι να διδάξει αλληλεγγύη, να διδάξει αλληλεγγύη και στην ελληνική κοινωνία, να διδάξει αλληλεγγύη και στους ίδιους τους μετανάστες.

Εμένα η πορεία μου, τώρα έχω 20-25 χρόνια που ασχολούμαι με τους ανθρώπους που έρχονται στην Ελλάδα, η εμπειρία μου μου λέει ότι αυτό ήταν κάτι που χρειάστηκε πάρα πολύ κόπο για να χτιστεί σε όσο υπάρχει στην ελληνική κοινωνία, και είναι κ'τι που έχει ακόμα πάρα πολύ δρόμο για να χτιστεί στους ίδιους τους μετανάστες. Είναι χαρακτηριστικό ότι τώρα αρχίζουμε και μετράμε καρπούς στο χώρο το μεταναστευτικό, από μία πορεία κινητοποιήσεων αλληλεγγύης, που ξεκινούν ας πούμε από το 1987. Οι πρώτες επιτροπές στήριξης μεταναστών, η πρώτη Επιτροπή Αλληλεγγύης είναι το 1987, η Ομάδα για τα Δικαιώματα των Μεταναστών και των Μειονοτήτων φτιάχτηκε το 1987, η ομάδα της Ρήξης. Η Επιτροπή για τους Ξένους Εργαζόμενους φτιάχτηκε το 1985, για τους Πακιστανούς τότε. Μετράει λοιπόν αυτό μία πορεία 22 χρόνων.

Τώρα βλέπουμε οργανωμένες προσπάθειες από πλευράς των μεταναστών, να εκφράζουν αλληλεγγύη μεταξύ τους. Και το λέω αυτό, γιατί έχουμε κινητοποιήσεις στις οποίες συμμετέχουν μετανάστες εδώ και πολλά χρόνια βέβαια, από τη δεκαετία του '90 έχουμε διαδηλώσεις, κινήματα στα οποία συμμετέχουν οι μετανάστες, το Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ, δεν είχαμε όμως αυτή την έκφραση, αυτό που περιγράφει ο φίλος από την Κρήτη, κινήσεις που μετανάστες να δηλώνουν αλληλεγγύη σε άλλους μετανάστες και σε άλλους πρόσφυγες που δεν προέρχονται από τη δική τους τη χώρα, προέρχονται από άλλες χώρες.

Αυτό σημαίνει αλληλεγγύη. Αλληλεγγύη δεν σημαίνει μόνο βοηθάω το δικό μου, αλληλεγγύη σημαίνει βοηθάω και παραπέρα, τον άλλον που έχει τα ίδια προβλήματα. Και κάθομαι στο ίδιο τραπέζι με τον άλλον να συζητήσω και βρίσκω τα κοινά προβλήματα που μας απασχολούν και κάνουμε κοινές προσπάθειες να τα λύσουμε. Αυτό λοιπόν το κομμάτι, που είναι πολύ σημαντικό, το βλέπουμε τώρα, τα τελευταία χρόνια να αποκτάει σάρκα και οστά, και είναι πολύ σημαντικό ότι συμβαίνει.

Επίσης, ήθελα να πω κάτι άλλο σ' αυτό, είναι ίσως από ένα άλλο τραπέζι αυτό, αλλά και σαν συνέχεια της πρωινής κουβέντας που είχαμε, να πω ότι την αλληλεγγύη να μη τη δούμε μόνο σαν δουλειά κοινωνικής υποστήριξης, να μη τη δούμε να περιορίζεται μόνο σε δραστηριότητες που υποκαθιστούν υπηρεσίες, παροχή υπηρεσιών στο μετανάστη. Νομίζω ότι η αλληλεγγύη πρέπει να πηγαίνει σε άλλα επίπεδα, ανώτερα. Η αλληλεγγύη πρέπει να είναι πολιτική, στήριξη σε αιτήματα, διεκδικήσεις, αγώνες, η αλληλεγγύη πρέπει να είναι αμφίδρομη και να ζητάει τη συμμετοχή, να διεκδικεί και να ζητάει τη συμμετοχή και του Έλληνα στους αγώνες των μεταναστών, τη συμμετοχή και του μετανάστη σ' αυτό που είναι οι

κοινωνικές διεργασίες, το κοινωνικό γίνεσθαι το λέμε στα ελληνικά, τις κοινωνικές εξελίξεις στην ελληνική πραγματικότητα. Και αλληλεγγύη αμφίδρομη και από τη μία και από την άλλη πλευρά του δρόμου, αυτό σημαίνει αμφίδρομη, σημαίνει αλληλεγγύη, σημαίνει συμμετοχή και του μετανάστη στους αγώνες για δικαιώματα των Ελλήνων.

Αυτό σημαίνει ότι ένα κομμάτι – και για μένα αυτό σημαίνει ένταξη, ένταξη του μετανάστη, γι' αυτό είπα ότι είναι ίσως από ένα άλλο τραπέζι, ένταξη δεν σημαίνει απλά να παίρνει παρακαλώντας μία άδεια παραμονής, να παίρνει ο μετανάστης παρακαλώντας και ασθμαίνοντας και ιδρώνοντας μία άδεια παραμονής αόριστης διάρκειας και να μπορεί να στείλει τα παιδιά του στο σχολείο, για να γίνουν μετά τα 18, τα 20 και αυτά μετανάστες. Ένταξη σημαίνει συμμετοχή, έτσι πρέπει να τη δούμε. Συμμετοχή στην ελληνική κοινωνία, συμμετοχή σ' αυτά τα πράγματα που γίνονται εδώ δηλαδή.

Σημαίνει πολιτικά δικαιώματα, σημαίνει συμμετοχή σε συνδικάτα, σημαίνει συμμετοχή σε οργανώσεις, σημαίνει συμμετοχή σε κόμματα, σημαίνει συμμετοχή – στα σχολεία ούτως ή άλλως είναι στα στοιχεία της ένταξης που μετράμε όταν μιλάμε για ένταξη, όταν η πολιτεία και ο νόμος μιλάει για ένταξη, μιλάει για το να πάρεις μία άδεια παραμονής, να μάθεις τη γλώσσα, να πληρώνεις κανονικά τα ένσημά σου, να πληρώνεις κανονικά τους φόρους και να στέλνεις τα παιδιά σου στο σχολείο. Αυτό σημαίνει ένταξη για τον ελληνικό νόμο.

Και εγώ λέω ότι για μας, η ένταξη πρέπει να είναι η συμμετοχή, εμείς πρέπει να διεκδικούμε κάτι διαφορετικό, κάτι παραπέρα, τη συμμετοχή. Και συμμετοχή σημαίνει να μπουν οι μετανάστες σε σωματεία εργασιακά, να μπουν σε σωματεία κλαδικά, να μπουν στα συνδικάτα, να μπουν στους πολιτικούς φορείς, να μπουν στις κοινωνικές οργανώσεις, να συμμετάσχουν

σε οργανώσεις αλληλεγγύης, που δεν είναι μόνο αλληλεγγύης αντιρατσιστικής στους μετανάστες, αλλά και σε άλλα πράγματα. Μία κίνηση για τα δικαιώματα του πολίτη π.χ., πρέπει να έχει μέσα και μετανάστες. Και αυτό θα ήταν ένα άλλο επίπεδο αλληλεγγύης, που για μένα είναι σημαντικό.

Αυτά προς το παρόν.

ΑΧΜΕΤ ΜΟΑΒΙΑ: Εγώ δεν έχω να προσθέσω τίποτα, απλώς επιμένω στο κομμάτι του αντιρατσιστικού φεστιβάλ, εμένα με ενδιαφέρει πάρα πολύ, πέρα από όλα αυτά τα ζητήματα. Συμφωνώ σε όλα αυτά και δεν υποτιμώ καμία δράση απ' όλες αυτές που ειπώθηκαν και ως προς τους στόχους και ως προς τα μέσα και όσα είπαν και τα άλλα Φόρουμ. Αλλά δίνω μεγάλη σημασία στο αντιρατσιστικό φεστιβάλ, επειδή ίσως είναι αυτό που μας απασχολεί πάρα πολύ στο Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών, ότι είναι η μοναδική δράση.

Από το κίνημα το αντιρατσιστικό είναι η μοναδική δράση όπου εμφανίζεται η οργανωμένη πλευρά των μεταναστών, δηλαδή υπάρχουν οργανώσεις και κυρίως γυναίκες μετανάστριες. Είναι ένα πράγμα που δεν το βλέπουμε στα άλλα. Όλες οι άλλες, οι περισσότερες δράσεις είναι ατομικές. Δηλαδή, πώς να δρουν ομαδικά μέσα στο αντιρατσιστικό κίνημα, δεν το πετύχαμε ακόμα και στις διαδηλώσεις που έπρεπε να υπάρχουν.

Δηλαδή υποτίθεται ότι η τάδε κοινότητα θα φέρει τόσο κόσμο κλπ. Δεν το πετύχαμε πλήρως, υπάρχουν κάποιες ομάδες που φέρνουν κάποιους, η καμπάνια ότι γίνεται, γίνεται άμεσα προς τον απλό κόσμο. Επομένως, το Φόρουμ το αντιρατσιστικό έχει αυτή τη μορφή, τη μοναδική μορφή. Ότι βλέπω κοινότητες, βλέπω οργανώσεις μικρές, μεγάλες κλπ. και κυρίως το κομμάτι των γυναικών, και γι' αυτό με ενδιαφέρει πάρα πολύ αυτό το πράγμα. Γι' αυτό λέω ότι για μένα είναι σημαντικότερο εργαλείο.

Από την άλλη όμως, όπως είπε τώρα ο Κώστας, ο αριθμός των επισκεπτών, οι άνθρωποι που συμμετείχαν ξεπέρασαν τις 30.000, εξακολουθεί να είναι πολύ μικρή σχετικά η συμμετοχή των μεταναστών σ' αυτό το κομμάτι. Εκεί πρέπει να υπάρχει ενεργοποίηση, πρέπει να είναι θέμα συζήτησης. Είπε ο Κώστας ότι θεωρήθηκε και θεωρείται ίσως ακόμα, ότι το Φεστιβάλ είναι το τέλος της δουλειάς της χρονιάς. Εγώ θέλω να το φέρω ακριβώς στο ανάποδο. Πιστεύω ότι αυτή είναι ανάγκη των μεταναστών, ότι είναι η αρχή της δουλειάς, όχι το τέλος της δουλειάς. Και εκεί να κορυφώνεται η παρουσία τους. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό.

Είναι σαφές ότι – πάω σε άλλο ζήτημα – ότι η ενεργή και συλλογική δουλειά των μεταναστών, πάντα ακολουθεί την ίδρυση ενός Στεκιού. Δεν ξέρω, έγινε το Στέκι πρώτα στη Θεσσαλονίκη και μετά το Φόρουμ, το Στέκι πρώτα στη Θεσσαλονίκη και μετά το Φόρουμ, δηλαδή βλέπετε ότι είναι μία συνέχεια. Και έτσι, είναι πολύ σημαντικό αυτό και σε άλλες πόλεις που σκέφτομαι, και στο Βόλο ίσως σιγά-σιγά, πρέπει να το δούμε αυτό.

Κ.ΑΡΓΑΛΙΩΤΗΣ: Ισχύει αυτό που λέει ο Μοαβία, ότι είναι αποτέλεσμα και μιας κινητικότητας, έχεις μία κινητικότητα, αυτό εκφράζεται, το Στέκι είναι έκφραση, αν θέλετε είναι και λίγο αμφίδρομο, κάποιοι άνθρωποι βρίσκουν μία μορφή για να συνεχίσουν αυτή την κινητικότητα που πάνε να οργανώσουν και να τη σπρώξουν. Αλλά σαφώς και δεν είναι από το τίποτα, υπάρχει μία κινητικότητα η οποία παίρνει μία οργανωμένη μορφή όπως είναι το Στέκι.

Αλλά από την άλλη, αν δεν υπάρχει κινητικότητα, το Στέκι από μόνο του – και φέρνω το παράδειγμα του Ρεθύμνου, το Στέκι υπήρχε, σιγά-σιγά όμως έλειψε η κινητικότητα από τις κοινότητες, από το αντιρατσιστικό, και το Στέκι έκλεισε, αν ξέρω καλά. Είναι δηλαδή και το ένα και το άλλο. Είναι μεν αποτέλεσμα, τροφοδοτεί, αλλά υπάρχει ανάγκη να υπάρχει και κινητικότητα

από τις ίδιες τις ομαδοποιήσεις για να στηριχθεί αυτό το πράγμα και να δώσει χέρι βοήθειας το ένα στο άλλο.

ΗΑΥΑΗΙΑ ΑΡDULLΗ: Εγώ πιστεύω ότι το Στέκι στο Ρέθυμνο έκλεισε για κάποιο λόγο που έχουν αυτοί. Όταν το χειρίστηκαν αυτοί εκεί, κάτι λάθος έγινε μέσα γι' αυτό το κλείσανε. Και ήταν λίγοι από τότε που το ξεκίνησαν, ήταν λίγοι. Αλλά όταν ξεκινάει κάτι από το Στέκι και συμφωνούν οι υπόλοιποι, με το Φόρουμ που θα μπει μέσα, γιατί τώρα το Φόρουμ και στα Χανιά τα έχει αναλάβει όλα, τα πάντα. Τα μαθήματα, τις δουλειές, δημόσιο κλπ., όλα τα έχει αναλάβει το Φόρουμ, το Στέκι δεν έχει καμία δουλειά. Οι Έλληνες που είναι στο Στέκι, είναι από πίσω μας. Και εμείς κάνουμε τη δουλειά, δεν θα την κάνουν οι Έλληνες που είναι μέσα στο Στέκι. Οι Έλληνες μας βοηθάνε, μας κλείνουν ραντεβού, πάνε μαζί μας, μας βοηθάνε νομικά, και τα υπόλοιπα εμείς τα κανονίζουμε. Το Στέκι έχει άλλα πράγματα να κάνει, να ασχολείται με τους πρόσφυγες, αυτή είναι η δουλειά του. Το σχολείο εμείς το έχουμε αναλάβει. Το σχολείο στα Χανιά στην πόλη μέσα, σας είπα, έχουμε πάρα πολλά άτομα, πάνω από 200. Στο Καστέλι τώρα, όταν πήγαμε στο Δήμο και κάναμε αυτά που κάναμε, γιατί υπάρχει πάρα πολύς ρατσισμός εκεί, πάλι το είπαμε για μαθήματα και ψάχνουμε τώρα αίθουσα, μας ψάχνει ο Δήμος ο ίδιος, για να κάνουμε μαθήματα στα χωριά γύρω-γύρω που έχει μετανάστες που δουλεύουν σε αγροτικές δουλειές.

Δηλαδή πιστεύω, αν θα τα χειριστούν μερικά άτομα, αυτά που είναι στο Φόρουμ, αν τα χειριστούν σωστά, πιστεύω κάτι θα προχωρήσει και είναι πολύ ωραία. Δηλαδή, εμείς που είμαστε στο Στέκι και στο Φόρουμ, είμαστε όλοι ευχαριστημένοι. Δεν έχει κανείς παράπονα. Εντάξει, υπάρχουν διαφωνίες, κάτι που κάνω εγώ μπορεί να μην το κάνω σωστά, ο άλλος να το κάνει ή να μην το κάνει σωστά, υπάρχουν διαφωνίες, αυτά είναι παντού, και στην

οικογένεια θα υπάρχουν διαφωνίες, δεν είναι θέμα. Αλλά όπως το πάμε εμείς, γιατί εμείς στα Χανιά στο Στέκι έχουμε πάρα πολλούς Έλληνες μέσα, ξεκίνησαν από 3-4 άτομα, τώρα σας είπα, μια φορά που ήμασταν 5-6 άτομα και μπήκαμε στο μέγαρο, παραπάνω από 500-600 Έλληνες, μαζευτήκαμε όλοι στο μέγαρο μέσα. Δηλαδή φαντάσου.

Όταν γίνεται κάτι στο Στέκι πάρτι κλπ. μαζεύονται πάρα πολλά άτομα, δεν μπορείς να φανταστείς πόσα. Κάτι που σου κάνει εντύπωση, λες αν είναι δυνατόν, υπάρχει ρατσισμός και όλος ο κόσμος είναι εδώ; Το Στέκι είναι διώροφο, κάθε όροφος είναι σαν αυτή την αίθουσα. Χθες όταν ήρθαμε, δεν μπορούσες να μπεις μέσα, σκάλα, πάνω, κάτω, στα παράθυρα είχαν καθίσει, οι περισσότεροι ήταν Έλληνες. Ήταν εκεί κάποιο πάρτι, δεν ξέρω τι είχαν. Εγώ όπως το βλέπω σε μας, το πάμε πάρα πολύ καλά. Μακάρι να πάμε έτσι όπως πάμε.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: Εγώ μόνο επειδή πρέπει στο τέλος να γράψουμε τις προτάσεις, θα πρέπει να τοποθετηθούμε και να πούμε το όραμα που πρέπει να εργαστούμε πάνω σ' αυτό, σαν μεταναστευτικές κοινότητες και σαν αντιρατσιστικές ομάδες για το μέλλον, και ποιες είναι οι ανάγκες οι τωρινές και ποια είναι η άσχημη συμπεριφορά της πολιτείας που πρέπει να διορθωθεί. Γιατί αυτό θα γίνει πόρισμα για το επόμενο συνέδριο που θα γίνει 12/12. Θα ήθελα δηλαδή, αν κάποιος έχει κάποια πρόταση να μας την πει.

ΟΙΚΟΝΟΜΗ ΗΛΙΑ: Να πω κάτι, συνεχίζοντας αυτό που άρχισε ο Μοαβία, δεν ξέρω αν τελείωσε. Και στη Θεσσαλονίκη λέμε ότι θα περιμέναμε μεγαλύτερη συμμετοχή των μεταναστών στο Φεστιβάλ. Υπάρχει το εξής θέμα όμως, επειδή το Φεστιβάλ έχει λίγο χαρακτηριστικά μιας εκδήλωσης που κάνουν και άλλες αριστερές οργανώσεις, όσον αφορά το πολιτιστικό του κομμάτι, δηλαδή τα τραγούδια κλπ., οπότε ο μετανάστης δεν περνάει τελείως

καλά εκεί, δεν είναι το κομμάτι των τραγουδιών που ακούει και αυτό το κάνει λίγο πιο δύσκολο. Ίσως πρέπει να προσπαθήσουμε άλλες χρονιές, η μία μέρα τουλάχιστον να έχει ξεκάθαρα το μεταναστευτικό. Στο τραγούδι, στο πολιτιστικό κομμάτι. Γιατί και η κεντρική εξέδρα κλπ., τουλάχιστον έτσι όπως το κάνουμε στη Θεσσαλονίκη, απευθύνονται σε έναν νέο αριστερό κόσμο, όχι στο μέσο μετανάστη.

Η πρόταση που έχω είναι, επειδή και το Φεστιβάλ επειδή είναι καλοκαίρι, δεν βγαίνει από κει άμεση δράση, δεν μπορείς δηλαδή να πεις ότι κάνω το φεστιβάλ, γίνεται εκεί κάποια ζύμωση και οργανώνω μία πορεία σε μία εβδομάδα ή σε δύο εβδομάδες. Οπότε, σκέφτομαι μήπως θα ήταν καλύτερα, πέρα από το φεστιβάλ να οργανώνεται μία άλλη μέρα το χρόνο, Δεκέμβριο, Ιανουάριο, μια εκδήλωση σε εσωτερικό χώρο, με τα χαρακτηριστικά συζήτησης αλλά και κάποιο πολιτιστικό γεγονός που να απευθύνεται σε μετανάστες. Και από εκεί να βγαίνει αμέσως κάποια δράση επόμενη, μία πορεία σε δύο εβδομάδες απ' αυτή τη συνάντηση, που τουλάχιστον στους μετανάστες η πρότασή μου ήταν ότι πρώτα τους φέρνεις σε κάποια εκδήλωση πολιτιστικού χαρακτήρα και μετά μπορείς να του πεις να έρθει και στην πορεία. Γιατί η πορεία φαίνεται, έτσι όπως τα δείχνει και η τηλεόραση, που εστιάζει στις μολότωφ και τις φωτιές, και ο μέσος μετανάστης έχει στο μυαλό του κάτι όταν του λες για πορεία, νομίζει ότι είναι κάτι περιθωριακό, δεν έχει αίσθηση αυτού του αγώνα. Οπότε, πρέπει πρώτα να τον περάσεις από μία διαδικασία συνεύρεσης με τους υπόλοιπους ανθρώπους, να γνωρίσει αυτόν τον Έλληνα που θα πάει μαζί του στην πορεία, εμάς, και μετά να γίνει προσπάθεια να κατέβει στο δρόμο. Και το φεστιβάλ έχει αυτό το κακό, ότι δεν σου αφήνει αυτό το περιθώριο, επειδή είναι καλοκαίρι.

Δεν ξέρω αν υπάρχει κάποια άλλη πρόταση πάνω στη σύνδεση των μεταναστών και του αντιρατσιστικού κινήματος, αλλά νομίζω ότι πρέπει να βάλουμε μία άλλη μέρα στο πρόγραμμα, τύπου Φεστιβάλ.

Κ.ΑΡΓΑΛΙΩΤΗΣ: Δύο πράγματα, όσον αφορά το αντιρατσιστικό κίνημα και το μεταναστευτικό είναι είπαμε, το δικό σας κομμάτι.

Αν θεωρούμε ότι η νέα περίοδος είναι η ένταξη για τους μετανάστες που επιλέγουν να μείνουν στην Ελλάδα και η επιλογή τους αυτή βγάζει καθήκοντα, τα καθήκοντα αυτά πρέπει να γίνουν αίτημα. Αίτημα για να διεκδικήσουν οι ίδιοι, και αίτημα και προς την κοινωνία. Η ένταξη, αναφερθήκαμε προηγούμενα, να μη τα ξαναλέω, έχει από τα πολιτικά δικαιώματα μέχρι εξειδικευμένα τη μητρική γλώσσα στο σχολείο και όλα αυτά. Νομίζω ότι πρέπει να γίνει μία κινητοποίηση, να οργανωθεί μία κινητοποίηση – με ποιο τρόπο θα οργανωθεί είναι μία άλλη ιστορία, τι μορφής συζήτηση θα είναι αυτή ανάμεσα στους μετανάστες, φεστιβάλ, ένα χειμερινό, ή έστω μία διαδικασία η οποία θα μαζέψει, θα είναι αφετηρία να μαζευτούν οι μετανάστες να συζητήσουν ή να δούνε το τι συζητάνε κάποιοι από τις κοινότητες, πρέπει αυτό το πράγμα να το κάνεις, το μήνυμα να το στείλεις και να το συζητήσουν κιόλας -, άρα θέλει μία κατεύθυνση που λέει ότι τα πολιτικά δικαιώματα πρέπει να είναι συζήτηση της επόμενης περιόδου στους μετανάστες. Και να βρούμε τη μορφή της συζήτησης, αλλά αυτό πρέπει να μορφοποιηθεί και στη διεκδίκηση.

Διεκδίκηση σημαίνει από χαρτί, από συνέντευξη τύπου, μέχρι διαδήλωση. Μέχρι και συζήτηση με όλους τους φορείς στην Ελλάδα, συνδικαλιστικούς, πολιτικούς, κοινωνικούς, τους πάντες. Και αυτό μπορεί να γίνει με πολλούς τρόπους, από τη συζήτηση, το αίτημα, την αίτηση για

συζήτηση με κάποιους, τα οργανωμένα ραντεβού με διάφορους, τη συνέντευξη τύπου και τη διαδήλωση. Το ένα είναι αυτό.

Το δεύτερο - αυτό σας ενημερώνω ότι το συζητήσαμε σήμερα, είχε και μία ημερίδα η ομάδα δασκάλων «Τα Πίσω Θρανία» και ήταν και μία συζήτηση που μπαίνει πολύ έντονα στο χώρο και των σχολείων- είναι ότι εμείς πέρυσι σαν Πανελλαδική Δικτύωση Αντιρατσιστικών Οργανώσεων είχαμε κάνει κινητοποίηση για τους νεοεισερχόμενους, τους πρόσφυγες και τη μορφή κράτησής τους. Η μορφή κράτησής τους είναι, ξέρετε τι γίνεται στα νησιά, εκεί έχετε πρόσβαση σήμερα, αύριο δεν ξέρω αν θα έχετε. Μακάρι να έχετε και αύριο, αλλά ξέρετε ότι είναι ένα δυναμικό πράγμα, ανάλογα με το ποια είναι η πολιτική επιλογή κάθε φορά.

ΗΛΙΑΝΑ ΑΡΔΟΥΛΗ: Πριν λίγο καιρό πάλι έσκασε μία कारαβιά και δεν μας αφήνανε, γιατί ήταν μία ομάδα δικηγόρων από Αθήνα στα Χανιά και πήγαμε όλοι μαζί πάλι, δεν μας αφήσανε. Αλλά πήγαμε εμείς πάλι στην Αστυνομία, κάναμε συζήτηση μαζί τους και μας είπαν εντάξει. Και τώρα όταν πήγαμε, κατευθείαν μας δώσανε. Από κει και πέρα, τι να σας πω, δεν ξέρω.

ΚΑΡΓΑΛΙΩΤΗΣ: Επειδή αυτό το πράγμα άλλοτε γίνεται και άλλοτε δεν γίνεται, έχει να κάνει με την κυβερνητική πολιτική, το πότε εκτιμούν ότι εκεί γίνεται πολλή φασαρία, ας το αφήσουμε. Εκεί δεν γίνεται, ας το επιβάλλουμε, κάπως έτσι. Εμείς θεωρούμε ότι γι' αυτό πρέπει να γίνεται κινητοποίηση, πρέπει δηλαδή να κινητοποιείται η κοινωνία γι' αυτούς. Και η περσινή μας κινητοποίηση ήταν στο φυλάκιο του Έβρου, που είναι πια αυτό το κέντρο κράτησης έχει όλα τα σύγχρονα χαρακτηριστικά της φυλακής. Αυτό που λέμε ότι αντί για κέντρα υποδοχής, αυτό που λέμε ανοιχτά στην κοινωνία, ένας ο οποίος έρχεται οφείλουμε σαν κοινωνία να τον υποδεχτούμε, ένας ο οποίος έρχεται βρεγμένος στην παραλία, δεν θα τον αφήσουμε να πεθάνει, πρέπει να

τον υποδεχτούμε, να καλυφθούν οι πρώτες ανάγκες του. Αυτό το πράγμα το ζητάμε από την κοινωνία, το ζητάμε και από το κράτος. Αυτό το ζητάμε και με κινητοποίηση.

Φέτος η κινητοποίηση θα είναι σε ένα από τα νησιά, ή στη Σάμο ή στη Μυτιλήνη, που υπάρχει μία τέτοια πολιτική αντιμετώπισης, αυτό που είπαμε προηγούμενα, πολεμική αντιμετώπιση. Νομίζω ότι και οι κοινότητες με ένα τρόπο, αυτό που είπαμε ότι είναι και πρόσφυγες πια και μετανάστες μαζί, πρέπει να κινητοποιηθούν και σε μία τέτοια κατεύθυνση. Μαζί με το αντιρατσιστικό κίνημα, οι ίδιοι να κινηθούν φέτος σε μία τέτοια κατεύθυνση. Και το ένα, αυτό που λέμε τα πολιτικά δικαιώματα, και από την άλλη το δικαίωμα σε κάποιους ανθρώπους να είναι εδώ.

Ι.ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ: Στο βαθμό που σήμερα υπάρχουν αντιρατσιστικές οργανώσεις και αναπτύσσονται σε πάρα πολλές πόλεις, αναπτύσσονται αντιρατσιστικά κινήματα με λίγο κόσμο, όχι με πολύ, σε αντιρατσιστικές οργανώσεις σε πολλές πόλεις. Νομίζω ότι από δω και πέρα μπορεί να συντονιστεί η δουλειά, σε διαφορετικά επίπεδα. Τους στόχους τους οποίους τα κινήματα, είτε το μεταναστευτικό, είτε το αντιρατσιστικό, θα βάλει σαν κεντρικούς, γιατί από κοινού οι δύο πόλοι θα βάλουν σαν κεντρικούς, να τους οργανώσουμε με καμπάνιες.

Καμπάνια σημαίνει συνεργασία των πόλεων, σημαίνει κοινές αφίσες που να τις κυκλοφορήσουμε σε όλες τις πόλεις, σημαίνει κοινά κείμενα που να κυκλοφορήσουν σε όλες τις πόλεις, σημαίνει να γίνουν κοινές κινητοποιήσεις μία μέρα σε όλες τις πόλεις, κινητοποιήσεις πάνω σ' αυτό που έχουμε βάλει κεντρικό, μία πανελλαδική. Είτε επίσης, και συμμετοχή όπως έλεγε ο Κώστας, αν είναι ένα σημείο στο οποίο επικεντρώνουμε το στόχο μας, το φυλάκιο του Έβρου ήταν την προηγούμενη φορά, αυτή τη φορά μπορεί να

είναι κάποιο στα νησιά, να συμμετέχουν εκεί που συμμετέχουν τα κινήματα τα αντιρατσιστικά, να συμμετέχουν και οι εκπρόσωποι των μεταναστών.

Νομίζω ότι είναι σημαντικό να ανεβάσουμε τη συμμετοχή των μεταναστών σε τέτοιου είδους κινητοποιήσεις. Και επίσης, επανερχόμενοι στα φεστιβάλ, πράγματι είναι μικρή η συμμετοχή, στην Αθήνα είναι πολύ μεγάλη η συμμετοχή των μεταναστών, η προσέλευση μεταναστών στο Φεστιβάλ, είναι πολύ μεγάλη. Η συμμετοχή είναι μικρή και όχι μόνο είναι μικρή, αλλά περιορίζεται σε μία σειρά δραστηριότητες –μπορεί να το είπατε και πριν- οι οποίες δραστηριότητες είναι σε μεγάλο βαθμό εμπορικές δραστηριότητες.

Αυτό το οποίο ξεκίνησε, σε μία πορεία κατοχυρώνεται σαν θεσμός και αρχίζει να συμμετέχει περισσότερο ο κόσμος.

Κ.ΑΡΓΑΛΙΩΤΗΣ: Η προσέλευση στην Αθήνα, επειδή λίγο το ψάξαμε, τα τελευταία χρόνια έχει μεγαλώσει πάρα πολύ. Δεν ξέρω αν φέτος το τελευταίο, το περσινό όμως – ίσως και ο χώρος βοηθάει στην Αθήνα, που είναι δίπλα σε χώρο που είναι προσβάσιμος για τους μετανάστες- αλλά αναλογικά η προσέλευση ήταν μεγάλη.

Ι.ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ: Κάποια στιγμή νομίζω ήταν μεγαλύτερη από των Ελλήνων, η παρουσία των μεταναστών μέσα σ' αυτό το χώρο, ήταν μεγαλύτερη από των Ελλήνων, φέτος ήταν, θυμάμαι που το συζητούσαμε, φέτος εδώ έχουμε περισσότερους μετανάστες απ' ό,τι έχουμε Έλληνες. Η συμμετοχή όμως, η συμμετοχή στη δουλειά, στο στήσιμο, στην απεύθυνση, βήμα λόγου είναι το Φεστιβάλ, εκεί απουσιάζουν. Απουσιάζουν από τα πάνελ με ουσιαστικό λόγο, δεν απουσιάζουν, υπάρχει πάντα εκπρόσωπος των μεταναστών στα πάνελ, όμως η συμμετοχή, ο ουσιαστικός λόγος είναι περιορισμένος. Κυρίως απουσιάζουν το στήσιμο. Και στο στήσιμο δεν εννοώ στο να κουβαλήσουν

πράγματα, εννοώ στον προγραμματισμό, στην παρουσία, στην οργάνωση, στις αποφάσεις, στη φύλαξη, σ' αυτά.

Και περιορίζονται σ' αυτό που είπα, στον εμπορικό χαρακτήρα, τον πολύ στενό επομένως, και επίσης στο πολύ μεταξύ τους, είναι πολύ εξατομικευμένες οι παρουσίες. Αυτό το πράγμα νομίζω ότι είναι δουλειά του Φόρουμ να προσπαθήσει να το αλλάξει. Σιγά-σιγά. Ανόμως δεν αλλάξει αυτό το στοιχείο στην παρουσία των μεταναστών, το στοιχείο συμμετοχής των μεταναστών στο Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ, το Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ σε μερικά χρόνια θα κλείσει.

Εμείς που το στηρίζουμε κυρίως με τις δυνάμεις μας, με πάρα πολλή δουλειά, οι άνθρωποι οι δικοί μας που δουλεύουν μέσα, πόσοι δουλεύουν από το δίκτυο, δουλεύουν δεκάδες κόσμος που διαθέτουν μέρες ολόκληρες δουλεύοντας εκεί, εμείς λοιπόν, στο βαθμό που αυτό το πράγμα ξεκίνησε από μας, χάνουμε το ενδιαφέρον μας γι' αυτό, αν αυτό δεν κατορθώσει να εκφράσει μία ουσιαστική παρουσία και πολιτική παρουσία, να είναι ένα βήμα πολιτικού λόγου για τους μετανάστες. Δεν έχει νόημα να κάνουμε μία εμποροπανήγυρη. Εμποροπανηγύρεις πολλές, σε κάθε λαϊκή στις άκρες υπάρχουν, δεν χρειάζεται να το κάνουμε κι εμείς.

Κ.ΑΡΓΑΛΙΩΤΗΣ: Και αυτό γίνεται γιατί αλλάζει και η μορφή. Δεν είναι ότι δεν θα το κάνουμε, μπορεί να το τραβάμε τρία χρόνια έτσι, το ζήτημα είναι έχει σημασία, έχει νόημα να κάνεις ένα πράγμα, το οποίο αλλιώς το ξεκινάς με κάποιες κοινότητες και στη πορεία διαπιστώνεις ότι αλλάζει μορφή; Δηλαδή, για άλλο πράγμα το επιλέξαμε να το κάνουμε, δεν έχει νόημα να διατηρούμε ένα κατ' όνομα Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ. Κατ' όνομα όσον αφορά το μεταναστευτικό. Δηλαδή μεταναστευτικό το επιλέξαμε σαν κύριο άξονα, και αυτή τη στιγμή νομίζω στο Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ το

μεταναστευτικό πάει να γίνει λίγο ισότιμο με τους άλλους ρατσισμούς στην Ελλάδα.

Σαφώς, όλους τους ρατσισμούς τους παλεύουμε, αλλά επιλέγεις με ποιο άξονα πας μέσα στην κοινωνία και στην κοινωνία είπαμε να πάμε με το αντιρατσιστικό, όσον αφορά το μεταναστευτικό. Με άξονα αυτό και με όλα τα υπόλοιπα μαζί φυσικά. Αλλάζοντας ο άξονας, γίνεται ένα γενικό αντιρατσιστικό φεστιβάλ.

Γ.ΔΕΔΕΓΚΙΚΑΣ: Για τη μετανάστευση, το κύριο δεν είναι το αντιρατσιστικό, μιλάμε για το Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ, αλλά το πολιτικό.

ΗΑΥΑΗΙΑ ΑΡDULLΗ: Εμείς φέτος το καλοκαίρι, οι περισσότεροι λείπανε, μερικοί παντρευτήκανε, μερικοί πάνε από δω, από κει, και λένε δεν θα κάνουμε Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ, δεν θα γίνει, γιατί κανείς δεν δούλεψε, δεν κάναμε τίποτα. Τις τελευταίες 15 μέρες μαζευτήκαμε και το κάναμε και ήταν μεγάλη επιτυχία. Ήταν πάρα πολύ μεγάλη επιτυχία. Για 15 μέρες δουλειάς, και έχουν περάσει παραπάνω από 13.000 από εκεί μέσα. Ήταν πολύ επιτυχημένο. 13.000 έχουν περάσει, μετανάστες και Έλληνες, ήταν πάρα πολύς κόσμος, 15 τελευταίες μέρες το ξεκινήσαμε, δεν ήταν αρκετός ο χρόνος.

Δ.ΜΑΝΟΣ: Να σας καλησπερίσω, είμαι ο Δημήτρης Μάνος. Ουσιαστικά είναι η πρώτη μου συμμετοχή σε τέτοιου είδους διαδικασίες και συζητήσεις. Ουσιαστικά για μένα ήταν και μία καινούργια εμπειρία για να μπορέσω να έρθω σε επαφή με τέτοιου είδους διαδικασίες και περισσότερο ήταν μία πρόκληση προσωπική, για να μπορέσω να έρθω σε επαφή με κάποια πράγματα που με απασχολούσαν και τα οποία μπορώ σιγά-σιγά να αρχίσω να βλέπω κι εγώ από κοντά.

Έχω κληθεί να κλείσω τα συμπεράσματα, δεν ξέρω κατά πόσο θα

μπορέσω να ανταποκριθώ σ' αυτό, πολύ φοβάμαι ότι θα είναι λιγάκι αποσπασματικά. Αν θέλετε, μπορώ να το επιχειρήσω, αν θέλετε μπορεί να αποπειραθεί κάποιος άλλος να το κάνει. Απλώς, αρχίσαμε με μία ιστορική αναδρομή σε σχέση με τη μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα, με το μεταναστευτικό κίνημα, αρχίσαμε από τη δεκαετία του '80 και φτάσαμε μέχρι και σήμερα, και με τις περιόδους έντασης που ήταν περισσότερο έντονο το φαινόμενο. Ειδικά σημειώσαμε το 1995 και τέλη δεκαετίας του 1980 και μέσα του 1990 με την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ. Και μιλήσαμε για δύο ιδέες των πολιτικών των οργανώσεων.

Η πρώτη, πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν από τους ίδιους τους Έλληνες, που θα παρουσίαζαν τα αιτήματα των μεταναστών και των προσφύγων με δική τους πρωτοβουλία, και η δεύτερη τάση, που σιγά-σιγά άρχισε να κερδίζει και έδαφος, ήταν από τους ίδιους τους μετανάστες, με έμφαση να μπορέσουν οι ίδιοι να σταθούν στα πόδια τους και να μπορέσουν να «αυτονομηθούν» στη συνέχεια.

Στη συνέχεια, είδαμε ότι σιγά-σιγά το αντιρατσιστικό κίνημα, έτσι όπως μετεξελίχθηκε και αλλάζει, δίνει έμφαση στο ότι ο αντιρατσισμός και η μετανάστευση είναι ένα πράγμα που πάει μαζί. Και βλέπουμε ότι στην Ελλάδα η ξеноφοβία δεν έχει τα ίδια χαρακτηριστικά που έχει στην υπόλοιπη Ευρώπη, στην Ελλάδα ο ρατσισμός συνδέεται με τον εθνικισμό και τελικά την αντίληψη του τι είμαστε και ποια είναι η σχέση της Ελλάδος, ποια είναι η θέση της Ελλάδας σε σχέση με τους γείτονές της και σε σχέση με τους λαούς που έρχονται να κατοικήσουν στην Ελλάδα.

Στην αρχή το αντιρατσιστικό κίνημα προσπαθεί να αποκτήσει μία οντότητα, μία ταυτότητα, επειδή αυτό είναι κάτι που σιγά-σιγά σχηματοποιείται. Θέλω να πω, η κατάσταση, οι ξένοι και η θέση τους στην

ελληνική κοινωνία, σιγά-σιγά αποκτά μία υπόσταση στη συνείδησή μας, ενώ στην αρχή μιλάμε για εργασιακά δικαιώματα και για το δικαίωμα να μπορέσουν να υπάρχουν και να λειτουργούν στην Ελληνική κοινωνία πλέον μιλάμε για ισοτιμία.

Αυτό επίσης που βλέπουμε στην πορεία, είναι ότι για να προχωρήσει η θεσμική μεταρρύθμιση, όσον αφορά την κατοχύρωση κάποιων δικαιωμάτων των μεταναστών και των προσφύγων, απαιτείται μία κοινωνική συναίνεση και άρα η απαίτηση για τα πολιτικά δικαιώματα πρέπει να γίνει ευρύτερα, να υπάρχει ένα άνοιγμα στην κοινωνία και να υπάρχει και συνείδηση σ' αυτό που λέμε στην κοινωνία των πολιτών.

Όσον αφορά τις προτάσεις, έτσι όπως διατυπώθηκαν, η νέα περίοδος απαιτεί ότι θα πρέπει να οργανωθεί το αντιρατσιστικό κίνημα και σε μία κατεύθυνση που πλέον να είναι πιο ενεργή και να μιλά για πολιτικά δικαιώματα με διάφορες μορφές διεκδίκησης, από τη συζήτηση μέχρι και τη διαδήλωση. Η ανάγκη για κινητοποίηση των κοινοτήτων μαζί με το αντιρατσιστικό κίνημα πάλι, θα πρέπει να μιλάει για πολιτικά δικαιώματα, αλλά και για το δικαίωμα κάποιου να είναι εδώ και να λειτουργεί εδώ.

Επίσης, χρειάζεται ένας καλύτερος συντονισμός των διαφόρων αντιρατσιστικών ομάδων στις διάφορες πόλεις, η οποία μπορεί να αρχίσει από το κοινό υλικό, χρησιμοποιήθηκε για παράδειγμα αφίσες, μέχρι μπορεί να φτάσει σε μία μορφή κινητοποίησης στις ίδιες τις πόλεις, με κοινές κινητοποιήσεις. Αλλά προπαντός αυτό προϋποθέτει ότι είναι πολύ σημαντική η κινητοποίηση των ίδιων των μεταναστών και η συμμετοχή τους, η σύνδεσή τους με το αντιρατσιστικό κίνημα.

Τέλος πάντων, μία διάδραση, μία αλληλεπίδραση και των δύο, δηλαδή και του αντιρατσιστικού κινήματος των Ελλήνων και των ίδιων των

μεταναστών.

Ελπίζω να μη σας κούρασα πολύ, σας ευχαριστώ πολύ για την υπομονή σας.

ΩΡΑ ΛΗΞΗΣ: 19:30΄